

Latvijas
Republikas
AUGSTĀKĀ
TIESA

Iespiests:
SIA "DARDEDZE HOLOGRĀFIJA"
Metiens 3000 eks.
Rīga, 2011

ISBN 978-9934-8261-0-8

Izdevējs Latvijas Republikas Augstākā tiesa
Brīvības bulvāris 36, Rīgā, LV-1511

Izmantoti 1938. gadā izdotās K. Veitmaņa un A. Meņģelsoņa sastādītās grāmatas „Tieslietu ministrija un tiesu vēsture 1918 – 1938”, brošūras „Senatori. Latvijas Senāts 1918-1940” un Augstākās tiesas muzeja materiāli, ziņu aģentūras *Leta*, Valsts prezidenta kancelejas, *Jurista Vārda* un Augstākās tiesas fotoattēli

SATURS

I. AUGSTĀKĀ TIESA LATVIJAS TIESU SISTĒMĀ	4
1. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS JOMAS	5
Tiesu lietu izskatīšana	5
Tiesneši	6
Senāts	8
Tiesu palātas	9
Judikatūras veidošana	10
2. AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS	10
3. AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA	12
Priekšsēdētājs	12
Priekšsēdētāja vietnieki	13
4. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANA	13
Administrācija	13
Tiesnešu palīgi	14
Kanceleju darbinieki	14
5. INSTITŪCIJAS, KURU DARBĪBU NODROŠINA AUGSTĀKĀ TIESA	15
Tieslietu padome	15
Tiesnešu disciplinārkolēģija	16
Disciplinārtiesa	17
6. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS STRATĒGIJA 2011. – 2013. GADAM	20
II. TIESAS SPRIEŠANA AUGSTĀKAJĀ TIESĀ	22
1. PERSONAS TIESĪBAS UZ TAISNĪGU TIESU	22
Lietu izskatīšanas pamatprincipi	22
Informācijas pieejamība	23
2. TIESAS PROCESS	25
Apelācijas instance	26
Civillietu tiesu palāta	26
Krimināllietu tiesu palāta	27
Kasācijas instance	28
Senāta Civillietu departaments	28
Senāta Krimināllietu departaments	30
Senāta Administratīvo lietu departaments	31
III. AUGSTĀKĀS TIESAS VĒSTURE	34
1. Svarīgākie darbības posmi	34
Senāta dibināšana un darbības sākums	34
Darbība līdz 1940. gadam	35
Senāta likvidēšana	37
Padomju laiks	37
Atmoda un neatkarīgās Latvijas Republikas Augstākās tiesas izveidošana	38
Trīspakāpju tiesu sistēmas izveidošana	40
Iekļaušanās Eiropas tiesību sistēmā	40
2. Atzinība Augstākās tiesas tiesnešiem un darbiniekiem	42
3. Tiesu pils	44
4. Augstākās tiesas muzejs	46
IV. PRAKTISKA INFORMĀCIJA	48

I

AUGSTĀKĀ TIESA LATVIJAS TIESU SISTĒMĀ

Likuma „Par tiesu varu” 1. panta 3. daļa:

Tiesu vara Latvijā Republikā pieder rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām, Augstākajai tiesai un Satversmes tiesai, bet izņēmuma stāvokļa vai kara laikā – arī karatiesām.

Latvijas Republikā līdzās likumdošanas un izpildu varai pastāv neatkarīga tiesu vara.

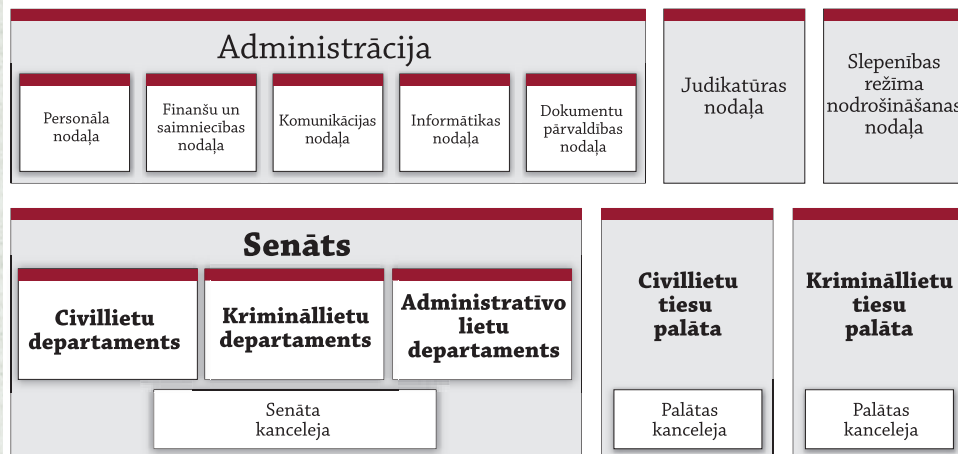
Latvijas trīspakāpju tiesu sistēmā Augstākā tiesa ir trešā, augstākā līmeņa tiesa, kas izskata lietas gan otrajā (apelācijas), gan trešajā (kasācijas) instancē.

Senāta sastāvā ir trīs departamenti: Civillietu departaments, Krimināllietu departaments un Administratīvo lietu departaments. Augstākās tiesas sastāvā ir divas palātas: Civillietu tiesu palāta un Krimināllietu tiesu palāta.

Administratīvi Augstākā tiesa nav saistīta ar rajonu (pilsētu) tiesām un apgabaltiesām. Augstākās tiesas priekšsēdētājs un tiesneši nevar kontrolēt vai dot norādījumus zemāka līmeņa tiesu tiesnešiem par konkrētu lietu izskatīšanu vai organizatoriskiem jautājumiem. Saikne starp visu līmeņu tiesām izpaužas procesuāli, izskatot pārsūdzētās vai noprotestētās zemāku instanču lietas, kā arī veidojot vienotu tiesu praksi un judikatūru.

AUGSTĀKĀS TIESAS STRUKTŪRA

Augstākās tiesas priekšsēdētājs

1. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS JOMAS

Augstākās tiesas darbības pamats ir noteikts Latvijas Republikas Satversmē. Augstākās tiesas izveidošanu, struktūru un kompetenci nosaka likums „Par tiesu varu”. Procesuālie likumi – Civilprocesa likums, Kriminālprocesa likums, Administratīvā procesa likums – nosaka lietu izskatīšanas kārtību apelācijas un kasācijas kārtībā.

Augstākās tiesas pamatfunkcijas

- Tiesas spriešana kasācijas instancē
- Tiesas spriešana apelācijas instancē
- Judikatūras veidošana

Papildfunkcija

Pamatojoties uz Operatīvās darbības likumu, sevišķajā veidā veicamo operatīvo darbību akceptēšana un Kredītiestāžu likumā noteikto kredītiestāžu rīcībā esošo neizpauzamo ziņu pieprasījuma akceptēšana.

TIESU LIETU IZSKATĪŠANA

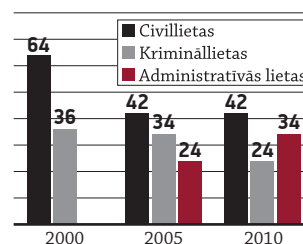
Augstākajā tiesā saņemto lietu skaits 2010. gadā pietuvojās vēsturē nebijušam ciparam – 5000. Pirms desmit gadiem 2000. gadā saņemto lietu skaits bija uz pusi mazāks. Tāpat divkārtējies Augstākajā tiesā izskatīto lietu skaits. 2010. gadā izskatītas 4518 lietas.

AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS RĀDĪTĀJU KOPSAVILKUMS 2000. – 2010. GADĀ

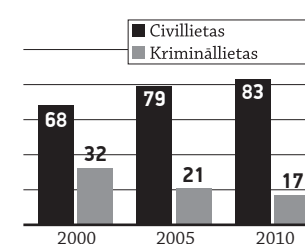
Gads	Saņemtas lietas	Izskatītas lietas	Nepabeigto lietu atlikums gada beigās
2000	2443	2334	378
2005	4155	3866	1139
2006	4518	4311	1346
2007	4220	3962	1604
2008	4445	3941	2108
2009	4581	4219	2470
2010	4970	4518	2922

Salīdzinot lietu kategorijas, lielāks īpatsvars ir civillietām: 2010. gadā no Senātā kopā izskatītās 2691 lietas 42% bija civillietas, no tiesu palātās kopā 1827 izskatītajām lietām – civillietas 83%. Pēdējo desmit gadu laikā krimināllietu skaits samazinās gan Senātā, gan tiesu palātās, bet kopš Administratīvo lietu departamenta izveidošanas Senātā pieaug administratīvo lietu skaits.

SENĀTĀ IZSKATĪTO LIETU DAUDZUMS (%)

TIESU PALĀTĀS IZSKATĪTO LIETU DAUDZUMS (%)

Gvido Zemrībo,
atjaunotās
Latvijas Republikas
Augstākās tiesas
pirmais priekšsēdētājs,
1993. gadā:

„Es esmu kategoriski pret to, ka bieži vien tiesu varu dēvē par trešo varu, uzskatot, ka pirmā vara ir likumdošanas vara, otrā vara – izpildu un trešā vara – tiesu, sarindojot šīs varas nevis horizontālā līmenī vienu otram blakus, bet gan vertikāli vienu zem otras. Ir jāsaprot, ka šīs trīs varas tiesiskā valstī ir savstarpēji saistītas, savstarpēji viena otru papildina un, ja vajag, arī piebremzē. Kā cilvēka organismā mēs nevaram pateikt, kas ir svarīgāks – sirds, plaušas vai smadzenes. Katram šim orgānam ir savas funkcijas, taču viens bez otra darboties nevar. Tā ir arī valsts organismā.”

Tiesu varas simboli

Tiesneša zvērests (svinīgais solījums). Tiesnesis, stājoties amatā, dod zvērestu (svinīgo solījumu):

„Es, ____, uzņemoties tiesneša pienākumus, apzinos man uzticēto atbildību un zvēru (svinīgi solu) būt godīgs un taisnīgs, uzticīgs Latvijas Republikai, vienmēr censties noskaidrot patiesību, nekad nenodot to, tiesu spriest stingrā saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi un likumiem”. Tiesneša zvērestu (svinīgo solījumu) pieņem Valsts prezidents.

Amata zīme. Pēc zvēresta (svinīgā solījuma) pieņemšanas Valsts prezidents izsniedz tiesnesim amata zīmi – ķēdi. Tā sastāv no 24 zelta krāsas metāla kalumā veidotiem Latvijas valsts mazajiem ģerboņiem un centrālās plāksnes – Latvijas valsts lielā ģerboņa. Amata zīmi tiesneši valkā kopā ar mantiju.

Mantija. Augstākās tiesas tiesnešiem mantija izgatavota no karmīnkrāsas auduma. Tiesneši tērpijas mantijā tiesas sēdēs, Augstākās tiesas plēnuma sēdēs, tiesnešu konferencēs un sevišķi svinīgos gadījumos.

Tiesneši

Augstākās tiesas pamatfunkciju – civillietu, krimināllietu un administratīvo lietu izskatīšanu augstākajā instancē – nodrošina Augstākās tiesas tiesneši.

Augstākās tiesas tiesnešu kopskaitu nosaka Saeima pēc Tieslietu padomes priekšlikuma. Tiesnešu kopskaitu Senātā un tiesu palātās nosaka Tieslietu padome pēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma.

Saeimas apstiprinātais tiesnešu skaits Augstākajā tiesā ir 53 – Senātā 28 un tiesu palātās 25 tiesneši. 2011. gadā Augstākajā tiesā strādā 27 senatori un 24 palātu tiesneši.

Par tiesnesi var strādāt Latvijas pilsonis – augsti kvalificēts, godīgs jurists. Par Augstākās tiesas tiesnesi var kļūt, sasniedzot 40 gadu vecumu. Tiesneša amata kandidātu atlase notiek atklātā pretendenta konkursā.

Uz Augstākās tiesas tiesneša amatu var pretendēt:

- rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis vai apgabaltiesas tiesnesis, kuram ir vismaz 10 gadu kopējais darbs stāžs tiesneša amatā;
- bez pilnvaru termiņa ierobežojuma apstiprināts rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis vai apgabaltiesas tiesnesis, kuram ir maģistra vai doktora grāds;
- persona, kurai ir ne mazāk kā 15 gadu kopējais darba stāžs augstskolas tieslietu specialitātes akadēmiskā personāla, zvērināta advokāta vai prokurora amatā;
- bijušais Satversmes tiesas, starptautiskas tiesas vai pārnacionālas tiesas tiesnesis.

Augstākās tiesas tiesnesi pēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma apstiprina amatā Saeima bez pilnvaru termiņa ierobežojuma. Maksimālais Augstākās tiesas tiesneša amata pildīšanas vecums ir 70 gadi. Tieslietu padome var pagarināt Augstākās tiesas tiesneša atrašanos amatā uz laiku līdz diviem gadiem.

Augstākās tiesas senatoru vakances vai pagaidu prombūtnes laikā var aizstāt Augstākās tiesas Goda tiesnesis vai tiesu palātas tiesnesis, Administratīvo lietu departamenta senatoru – Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis, tiesu palātas tiesnesi – Goda tiesnesis vai apgabaltiesas tiesnesis.

Tiesneša tiesības

Tiesnesim ir Satversmē un citos Latvijas Republikas likumos noteiktās pilsoņa tiesības un brīvības, kuras tiesnesis izmanto tā, lai neciestu tiesas un tiesneša cieņa un gods, objektivitāte un tiesas neatkarība. Tiesneši var apvienoties organizācijās, kas aizsargā viņu neatkarību, veicina profesionālās kvalifikācijas celšanu, aizstāv viņu tiesības un intereses, taču tiesneša amats nav savienojams ar piederību pie partijām vai politiskajām organizācijām. Tiesnesim nav atļauts streikot.

Tiesneša pienākumi

- Spriežot tiesu, precīzi jāizpilda likuma prasības, jānodrošina cilvēka tiesību, brīvību, goda un cieņas aizsardzība, jābūt taisnīgam un humānam;

- Nav tiesību izpaust tiesnešu apspriedes noslēpumu un neizpaužamās ziņas, kas iegūtas slēgtajās tiesas sēdēs;
- Ārpus tiesas jāizvairās no visa, kas varētu mazināt tiesas spriešanas autoritāti un tiesneša cieņu vai radīt šaubas par viņa objektivitāti un taisnīgumu;
- Pastāvīgi jāpapildina savas zināšanas visas tiesneša karjeras laikā.

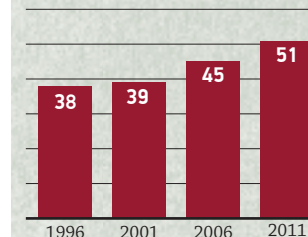
Tiesnešu profesionālās darbības novērtēšanai, sākot ar 2012. gadu, tiesnešu kvalifikācijas klašu sistēmu aizstās ar Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas novērtējumu. Tiesnešus novērtēs reizi piecos gados vai lemjot par tiesneša pārcelšanu vai aizstāšanu. Novērtēšanā analizēs tiesneša profesionālo darbību un tās rezultātus: nolēmumu kvalitāti, tiesas procesa vadību, aktivitātes savas profesionālās un akadēmiskās kvalifikācijas celšanai, sabiedrisko darbību, kā arī tiesas priekšsēdētāja atsauksmes.

Tiesnešus apstiprina Saeima, un tiesneši ir neatceļami. Tiesnesi pret viņu gribu atcelt no amata var Saeima vienīgi likumā paredzētos gadījumos, pamatojoties uz tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu vai tiesas spriedumu krimināllietā.

Likumā „Par tiesu varu” noteikts aizliegums iejaukties tiesas darbā. Valsts iestādēm, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām, citām juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums respektēt un ievērot tiesu neatkarību un tiesnešu neaizskaramību. Nav pieļaujama nekāda tiesas spriešanas ierobežošana, iešpaušana, ietekmēšana, tieši vai netieši draudi, citāda prettiesiska iejaukšanās tiesas spriešanā. Aizliegtas demonstrācijas un piketi tiesu ēku telpās. Nevienam nav tiesību pieprasīt no tiesneša atskaiti vai paskaidrojumus par to, kā izskatīta konkrētā lieta, vai arī apspriedes laikā izteikto viedokļu izpaušanu.

- Krimināllietu pret tiesnesi var ierosināt tikai ģenerālprokurors. Tiesnesi nevar apcietināt un saukt pie kriminālatbildības bez Saeimas piekrišanas. Lēmumu par tiesneša apcietināšanu, piespiedu atvešanu, aizturēšanu vai pakļaušanu kratīšanai var pieņemt tikai tam īpaši pilnvarots Augstākās tiesas tiesnesis.
- Vienīgi ar Augstākās tiesas Senāta triju tiesnešu atļauju drīkst pratināt tiesnesi un izņemt viņa personiskos pierakstus par apspriedes istabas noslēpumu.
- Tiesnesim nevar piemērot administratīvo sodu, nedrīkst aizturēt administratīvā kārtā. Par administratīviem pārkāpumiem tiesnesis saucams pie disciplinārās atbildības.
- Tiesnesis nav mantiski atbildīgs par zaudējumiem, kas sakarā ar nelikumīgu vai nepamatotu tiesas spriedumu radušies personai, kura piedalās lietā. Likumā noteiktajos gadījumos zaudējumus atlīdzina valsts.
- Persona, kas uzskata, ka tiesas nolēmums ir nelikumīgs vai nepamatots, var to pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā, bet nevar celt tiesā prasību pret tiesnesi, kurš šo lietu izskatījis.

AUGSTĀKĀS TIESAS TIESNEŠU SKAITS

Tiesnešu ētikas kodeksa kanoni

1. kanons. Tiesnesis tur cieņā savu amatu, tiesu varas neatkarību un tiesas godīgumu.

2. kanons. Tiesnesis izvairās no necienīgas rīcības, kā arī no šķietamas šādas rīcības izraisīšanas.

3. kanons. Tiesnesis pilda tiesu varas uzliktos pienākumus objektivu un taisnīgi.

4. kanons. Tiesnesis organizē savu ārpustiesas darbību tādā veidā, lai tā nenonāktu pretrunā ar tiesneša pienākumiem.

5. kanons. Tiesnesis atturas no politiskas darbības.

Latvijas Tiesnešu ētikas kodekss pieņemts Latvijas Republikas tiesnešu konferencē 1995. gada 20. aprīlī

Tiesnešu neaizskaramība

Latvijas Republikas Satversmes 83. pants:

Tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti.

CIVILLIETU DEPARTAMENTA PRIEKŠSĒDĒTĀJS
ZIGMANTS GENCS

KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA
PRIEKŠSĒDĒTĀJS PĒTERIS DZALBE

ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTA
PRIEKŠSĒDĒTĀJA VERONIKA KRŪMIŅA

Senāts

Senāts ir kasācijas instance visās lietās, kuras izskatījušas rajonu (pilsētu) tiesas, apgabaltiesas un Augstākās tiesas tiesu palātas, kā arī ir pirmā (un vienīgā) instance lietās par Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumiem un par iekšlietu ministra lēmumiem par ārzemnieku iekļaušanu to personu sarakstā, kurām aizliegta iecelšana Latvijas Republikā.

Senāta sastāvā ir Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Senāta departamentu priekšsēdētāji un senatori – Senāta tiesneši. Senāta departamenta priekšsēdētājus uz pieciem gadiem ievēl Augstākās tiesas plēnums.

CIVILLIETU DEPARTAMENTS

Priekšsēdētājs Zigmants GENCS.

Augstākās tiesas tiesnesis kopš 1978. gada. Par Civillietu departamenta priekšsēdētāju ievēlēts 2010. gadā.

Departamenta senatori: Anda Briede, Vanda Cīrule, Ināra Garda, Valerijans Jonikāns, Aldis Laviņš, Skaidrite Lodziņa, Normunds Salenieks, Kalvis Torgāns, Edīte Vernuša, Anda Vītola, Mārīte Zāgere.

KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTS

Priekšsēdētājs Pēteris DZALBE.

Augstākās tiesas tiesnesis kopš 2005. gada. Par Krimināllietu departamenta priekšsēdētāju ievēlēts 2011. gadā.

Departamenta senatori: Voldemārs Čiževskis, Artūrs Freibergs, Anita Nusberga, Inguna Radzeviča.

ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTS

Priekšsēdētāja Veronika KRŪMIŅA.

Augstākās tiesas tiesnese kopš 2005. gada. Par Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāju ievēlēta 2007. gadā.

Departamenta senatori: Jautrite Briede, Andris Guļāns, Vēsma Kakste, Dace Mita, Jānis Neimanis, Ilze Skultāne, Rudīte Viduša.

Saskaņā ar likumu „Par tiesu varu” senatora pienākumus uz laiku pilda apgabaltiesas tiesnese Līvija Slica.

Tiesu palātas

Tiesu palātas ir apelācijas tiesu instance lietās, kuras apgabaltiesas izskatījušas kā pirmās instances tiesas.

Katras tiesu palātas sastāvā ir palātas priekšsēdētājs un šīs palātas tiesneši. Tiesu palātu priekšsēdētājus uz pieciem gadiem ievēl Augstākās tiesas plēnums.

CIVILLIETU TIESU PALĀTA

Priekšsēdētājs Gunārs AIGARS.

Augstākās tiesas tiesnesis kopš 1990. gada. Par Civillietu tiesu palātas priekšsēdētāju ievēlēts 1995. gadā, atkārtoti 2000., 2005. un 2010. gadā.

Palātas tiesneši: Intars Bisters, Anita Čerņavska, Arnis Dundurs, Raimonds Grāvelsiņš, Dace Jansone, Māra Katlapa, Aivars Keihs, Ļubova Kušnīre, Inta Lauka, Valerijs Maksimovs, Ineta Ozola, Marika Senkāne. Saskaņā ar likumu „Par tiesu varu” tiesu palātas tiesneša pienākumus uz laiku pilda apgabaltiesas tiesneši Zane Pētersone un Māris Vigants.

KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTA

Priekšsēdētājs Ervins KUŠĶIS.

Augstākās tiesas tiesnesis kopš 2001. gada. Par Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētāju ievēlēts 2009. gadā.

Palātas tiesneši: Andrejs Lepse, Pēteris Opincāns, Anita Poļakova, Ludmila Poļakova, Jānis Tiltiņš, Daina Treija. Saskaņā ar likumu „Par tiesu varu” tiesu palātas tiesneša pienākumus uz laiku pilda apgabaltiesas tiesneši Aivars Uminskis un Vilis Donāns.

CIVILLIETU TIESU PALĀTAS
PRIEKŠSĒDĒTĀJS GUNĀRS AIGARS

KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTAS
PRIEKŠSĒDĒTĀJS ERVINS KUŠĶIS

Tiesu varas simboli

Āmurs. Simbolisks tiesu varas simbols. Sākot darbu Augstākajā tiesā, tiesnesis saņem āmuru kā simbolisku amata rīku. Uz āmura iegravēts tiesneša uzvārds, vārds un darba sākuma datums.

PĀVELS GRUZIŅŠ,
JUDIKATŪRAS NODAĻAS VADĪTĀJS
KOPŠ 2011. GADA

Senāta nolēmumu krājumi

Kopš 1996. gada ik gadu tiek izdoti Augstākās tiesas Senāta nolēmumu krājumi civilīlētās un krimināllīētās, kopš 2005. gada arī administratīvajās lītās. 2009. un 2010. gadā izdoti kopēji Senāta nolēmumu krājumi. Krājumos publicēti Senāta nolēmumi, kas sniedz ieskatu par iepriekšējā gada Senāta tiesu prakses tendencēm – jaunākajām atziņām un jau esošo atziņu attīstību, un kuriem ir teorētiska un praktiska nozīme tiesu prakses veidošanā. Visas krājumos publicētajos Senāta nolēmumos ietvertās tiesas atziņas ir judikatūra. Papildus pievienoti dažādi rādītāji: Tiesas interpretēto jēdzienu rādītājs, Jēdzienu alfabētiskais rādītājs, Iestāžu rādītājs, Tiesību aktu rādītājs, Težu rādītājs, Judikatūras un tiesu prakses rādītājs u.c.

JUDIKATŪRAS VEIDOŠANA

Augstākā tiesa veicina vienotas tiesu prakses un judikatūras veidošanu, juridiskās domas un nacionālo tiesību attīstību. Judikatūras nodaļas galvenās funkcijas ir:

- judikatūras datubāzes veidošana;
- tiesu prakses apkopošana un analīze.

Judikatūras nodaļa atlasa un sistematizē Senāta nolēmumus judikatūras datubāzē. Datubāzes veidošanas mērķis ir palīdzēt tiesnešiem lītu izspriešanā līdzīgos gadījumos, samazinot lītu izskatīšanas laiku, kā arī veicinot vienveidīgu un stabilu tiesu praksi.

Tiesu informatīvās sistēmas ietvaros judikatūras datubāze, kas pieejama visu instanču tiesnešiem un tiesu darbiniekiem, tiek veidota kopš 2006. gada. No 2009. gada Senāta judikatūras datubāze pieejama arī publiski portālā www.tiesas.lv. Aktuālākie Senāta nolēmumi tiek publicēti arī Augstākās tiesas mājas lapā www.at.gov.lv. Juridiski nozīmīgus tiesu nolēmumus, kas var radīt plašu interesi, nodod publicēšanai juridiskajos izdevumos.

Judikatūras nodaļa sadarbībā ar Augstākās tiesas tiesnešiem un pieaicinātiem speciālistiem veic tiesu prakses apkopošanu un izpēti par aktuāliem tiesību jautājumiem. Aktuālu tiesību jautājumu apspriešanai Augstākās tiesas priekšsēdētājs sasauca tiesnešu kopsapulci, kurās piedalās attiecīgās tiesību nozares Augstākās tiesas tiesneši. Tiesnešu kopsapulce savu viedokli par tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumiem formulē kā lēmumu.

Gan tiesu prakses apkopojumi, gan tiesnešu kopsapulču lēmumi tiek publicēti Augstākās tiesas mājas lapā www.at.gov.lv.

2. AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS

AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS. 2011. GADA 2. MAIJA PLĒNUMĀ TIESNEŠI VĒLĒJA SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA PRIEKŠSĒDĒTĀJU, DISCIPLINĀRTIESAS LOCEKLI UN TIESNEŠU PĀRSTĀVI CENTRĀLAJĀ VĒLĒŠANU KOMISIJĀ

Plēnums ir visu Augstākās tiesas tiesnešu kopsapulce. Plēnumā bez balss tiesībām var piedalīties Augstākās tiesas Goda tiesneši un apgabaltiesu tiesneši, kuri aizstāj Augstākās tiesas tiesnešus. Tiesības piedalīties plēnuma darbā un izteikt viedokli par izskatāmajiem jautājumiem ir Latvijas Republikas ģenerālprokuroram.

Augstākās tiesas plēnums:

- izvirza apstiprināšanai Saeimā Augstākās tiesas priekšsēdētāja kandidātūru;
- dod atzinumu, vai ir pamats Augstākās tiesas priekšsēdētāja atcelšanai vai ģenerālprokurora atļaišanai no amata;
- no Senāta departamentu priekšsēdētāju un tiesu palātu priekšsēdētāju vidus ievēl divus Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietniekus;
- ievēl Senāta departamentu un tiesu palātu priekšsēdētājus;
- ievēl Centrālās vēlēšanu komisijas locekli no tiesnešu vidus;
- izraugās divus Satversmes tiesas tiesneša amata kandidātus no Latvijas Republikas tiesnešu vidus;
- ievēl vienu Tieslietu padomes locekli no Augstākās tiesas tiesnešu vidus;
- ievēl sešus Disciplinārtiesas locekļus un no viņu vidus apstiprina Disciplinārtiesas priekšsēdētāju;
- analizē un dod vērtējumu Augstākās tiesas gada darba rezultātiem, finanšu un saimnieciskā darba pārskatam, apspriež turpmākos uzdevumus;
- apspriež aktuālus tiesību normu interpretācijas jautājumus;
- plēnums kā tiesnešu pašpārvaldes institūcija var apspriest jebkuru Augstākās tiesas un tiesu sistēmas aktuālu jautājumu.

Plēnuma sēdes ir atklātas. Ja plēnums atzīst par nepieciešamu, atsevišķus jautājumus var skatīt slēgtā sēdē. Sēdes, kurās tiek apspriests jautājums par Augstākās tiesas priekšsēdētāja atcelšanu vai ģenerālprokurora atļaišanu no amata, ir slēgtas.

Atklātā Plēnuma sēdē pieņemts lēmums un slēgtā sēdē pieņemta lēmuma rezolutīvā daļa ir vispārpieejama informācija un tiek publicēta Augstākās tiesas mājas lapā www.at.gov.lv.

Plēnums no tiesnešu vidus uz trīs gadiem ievēl plēnuma sekretāru. 2009. gadā par Augstākās tiesas plēnuma sekretāri ievēlta Senāta Civillietu departamenta senatore Ināra Garda.

CENTRĀLĀS VĒLĒŠANU KOMISIJAS SĒDE. 2011. GADA 19. AUGUSTĀ NOTIEK 11. SAEIMAS VĒLĒŠANĀM REGISTRĒTO DEPUTĀTU KANDIDĀTU SARAKSTU NUMURU IZLOZE. PĒTERIS DZALBE PIRMAIS NO LABĀS

Augstākās tiesas plēnuma izvirzītie Satversmes tiesas tiesneši

Aija Branta. Amatā kopš 2004. gada. Pirms tam Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas tiesnese

Uldis Ķiniis. Amatā kopš 2007. gada. Pirms tam Kuldīgas rajona tiesas priekšsēdētājs

PLĒNUMA SEKRETĀRE. PLĒNUMA GAITU FIKSĒ PLĒNUMA SEKRETĀRE SENATORE INĀRA GARDA UN TEHNISKĀ SEKRETĀRE NORA MAGONE

Centrālās vēlēšanu komisijas loceklis no tiesnešu vidus Pēteris Dzalbe.

Ievēlēts 2009. gadā, atkārtoti 2011. gadā

Ivars BIČKOVĪČS,
Augstākās tiesas
priekšsēdētājs

Apstiprināts Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatā 2008. gadā. Kopš 2010. gada arī Tieslietu padomes priekšsēdētājs.

Dzimis 1962. gadā.

1985. gadā absolvējis Latvijas Valsts Universitātes Juridisko fakultāti.

1987. gadā ievēlēts par Aizkraukles rajona tautas tiesas tiesnesi, 1992. gadā par Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas tiesnesi. No 1996. gada līdz 2008. gadam bijis Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētājs.

Latvijas Tiesnešu biedrības prezidents 1996.- 2008. gadā, šobrīd valdes loceklis. Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas priekšsēdētāja vietnieks 1994.-2008. gadā, Tiesnešu disciplinārkolēģijas priekšsēdētājs 2008.-2010. gadā. Bijis Latvijas Tiesnešu mācību centra padomes loceklis un lektors.

3. AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA

PRIEKŠSĒDĒTĀJS

Augstākās tiesas darbu vada priekšsēdētājs, kuru no tiesnešu vidus pēc plēnuma ierosinājuma apstiprina Saeima uz septiņiem gadiem.

Pirms pilnvaru termiņa beigām priekšsēdētāju no amata Saeima var atcelt tikai pēc tiesnešu disciplinārkolēģijas priekšlikuma, pamatojoties uz Augstākās tiesas plēnuma atzinumu.

Likumā „Par tiesu varu” ir noteikta tiesas priekšsēdētāja kompetence, kas saistīta ar lietu izskatīšanu un darba organizēšanu Augstākajā tiesā. Priekšsēdētājs:

- sasauc un vada Augstākās tiesas plēnuma sēdes;
- sasauc un ar balsstiesībām piedalās Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdēs, kurās izšķir jautājumu par lietas pakļautību;
- var piedalīties lietu izskatīšanā Senātā.

Saskaņā ar Civilprocesa likumu Augstākās tiesas priekšsēdētājs var iesniegt Senātam protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu, ja ir konstatēti būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi civillietās, kuras izskatītas tikai pirmās instances tiesā un tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ, vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības, vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki.

Saskaņā ar likumu „Par tiesu varu” priekšsēdētāja kompetence ir virzīt un lemt jautājumus par Augstākās tiesas tiesnešu sastāvu. Augstākās tiesas priekšsēdētājs:

- iesniedz Tieslietu padomei priekšlikumu par tiesnešu kopskaitu Senātā un tiesu palātās;
- izvirza Augstākās tiesas tiesneša kandidātus apstiprināšanai Saeimā un pēc apstiprināšanas amatā nosaka struktūrvienību, kurā tiesnesis pildīs savus pienākumus;
- izsaka priekšlikumu par Senāta cita departamenta senatora vai tiesu palātas tiesneša iecelšanu senatora amatā un ar balsstiesībām piedalās Senāta departamenta senatoru kopsapulcē, kurā lemj šo jautājumu;
- iesniedz Saeimai priekšlikumu par Augstākās tiesas tiesneša atbrīvošanu no amata pēc paša vēlēšanās, sakarā ar ievēlēšanu vai iecelšanu citā amatā vai sakarā ar likumā noteiktā amata pildīšanas maksimālā vecuma sasniegšanu, kā arī likumā noteiktajos gadījumos atstādina tiesnesi no amata;
- senatora vakances vai pagaidu prombūtnes laikā uzdod viņu aizstāt Augstākās tiesas Goda tiesnesim vai tiesu palātas tiesnesim, iesniedz Tieslietu padomei priekšlikumu par apgabaltiesas tiesnesi, kuram uzdot aizstāt Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru vai tiesu palātas tiesnesi vakances vai prombūtnes gadījumā.

Likumā „Par tiesu varu” un citos likumos noteikta arī Augstākās tiesas priekšsēdētāja kompetence jautājumos, kas attiecas uz visu Latvijas tiesu sistēmu. Augstākās tiesas priekšsēdētājs:

- vada Tieslietu padomi;
- ir tiesīgs ierosināt disciplinārlietu visos Tiesnešu disciplinārās atbildības likumā noteiktajos gadījumos par visu tiesu tiesnešiem, var prasīt Tiesnešu ētikas komisijai sniegt atzinumu par ētikas normu interpretāciju un pārkāpumiem un ar padomdevēja tiesībām piedalīties Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas sēdēs;
- saskaņojot ar Tieslietu padomi, iesniedz priekšlikumu Saeimai par ģenerālprokurora iecelšanu amatā un īsteno citas Prokuratūras likumā noteiktās pilnvaras, kas saistītas ar ģenerālprokurora iecelšanu, atbrīvošanu vai atlaišanu;
- pieņem advokātu, tiesu izpildītāju un notāru zvērestu, viņiem stājoties amatā.

PRIEKŠSĒDĒTĀJA VIETNIEKI

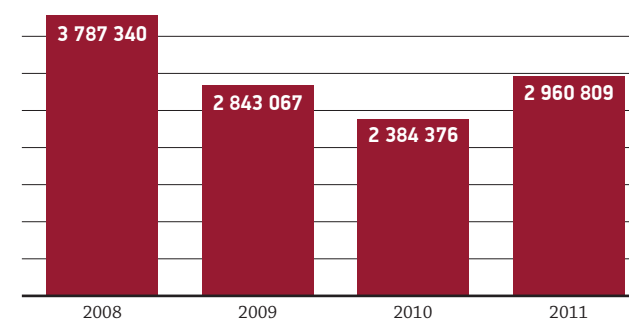
Augstākās tiesas priekšsēdētājam ir divi vietnieki, kuros ievēl Augstākās tiesas plēnums no Senāta departamentu un tiesu palātu priekšsēdētāju vidus. Vietnieku pilnvaru laiks ir septiņi gadi.

Augstākās tiesas priekšsēdētāju pagaidu prombūtnes laikā pēc viņa rīkojuma aizstāj viens no viņa vietniekiem. Savukārt priekšsēdētāja vietnieku pagaidu prombūtnes laikā pēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja rīkojuma aizstāj viens no Augstākās tiesas tiesnešiem.

4. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANA ADMINISTRĀCIJĀ

Augstākā tiesa ir neatkarīga valsts iestāde, un līdzekļus Augstākās tiesas darba nodrošināšanai piešķir tieši no valsts budžeta.

AUGSTĀKĀS TIESAS BUDŽETS 2008. - 2011. GADĀ (LS)

Pēteris DZALBE

Par Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieku ievēlēts 2011. gadā.

Dzimis 1959. gadā. 1982. gadā absolvējis Latvijas Valsts Universitātes Juridisko fakultāti. Augstākajā tiesā strādā kopš 2005. gada. Līdz tam Jelgavas pilsētas tiesas un Zemgales apgabaltiesas priekšsēdētājs.

Gunārs AIGARS

Par Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieku ievēlēts 1995. gadā, atkārtoti 2002. un 2009. gadā.

Dzimis 1939. gadā. 1963. gadā absolvējis Latvijas Valsts Universitātes Juridisko fakultāti. Augstākās tiesas tiesnesis kopš 1990. gada. Līdz tam Liepājas rajona tautas tiesas priekšsēdētājs, strādājis advokatūrā.

SANDRA LAPIŅA,
AUGSTĀKĀS TIESAS ADMINISTRĀCIJAS
VADĪTĀJA KOPŠ 2008. GADA

ELĪNA MAJORE,
SENĀTA KANCELEJAS VADĪTĀJA
KOPŠ 2006. GADA

SARMĪTE PUĶE,
CIVILLIETU TIESU PALĀTAS KANCELEJAS
VADĪTĀJA KOPŠ 2000. GADA

DAINA ZOMERFELDE,
KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTAS KANCELEJAS
VADĪTĀJA KOPŠ 1995. GADA

Augstākās tiesas organizatoriskā un saimnieciskā darba vadībai 2005. gada janvārī izveidota Augstākās tiesas Administrācija, kuras tiesiskais regulējums ir ietverts likumā „Par tiesu varu”. Administrācija veic Augstākās tiesas finanšu vadību, gādā par materiālo un tehnisko nodrošinājumu, organizē personālvadību un mācības, kārtu lietvedību, nodrošina saziņu ar sabiedrību un veic starptautisko sadarbību.

Administrācijas vadītāju pieņem darbā un atbrīvo no darba Augstākās tiesas priekšsēdētājs.

Administrācijā izveidotas piecas Augstākās tiesas darbības nodrošināšanas nodaļas.

Personāla nodaļa izstrādā un ievieš vienotu personālvadības politiku tiesā, nodrošina personāla tālākizglītību, veicina tiesas personāla motivāciju un lojalitāti, organizē personāla lietvedību un nodrošina darba vides iekšējo uzraudzību. Nodaļas vadītāja Gunita Ārgale.

Dokumentu pārvaldības nodaļa izstrādā un ievieš vienotu lietvedības politiku tiesā, organizē dokumentu apriti, veido lietu nomenklatūru un nodrošina pastāvīgi un ilgtermiņā glabājamo dokumentu uzskaiti un glabāšanu. Nodaļas vadītāja Jana Čaša.

Komunikācijas nodaļa izstrādā un ievieš vienotu tiesas komunikācijas stratēģiju, nodrošina ārējo un iekšējo komunikāciju, organizē starptautisko sadarbību un uztur un attīsta vienotu tiesas korporatīvo stilu. Nodaļas vadītāja Rasma Zvejniece.

Informātikas nodaļa izstrādā un ievieš tiesas informācijas tehnoloģiju un informācijas sistēmu attīstības plānu un nodrošina to uzturēšanu, attīsta tiesas informācijas sistēmu drošību, sniedz tehnisko atbalstu tiesas informācijas sistēmu lietotājiem. Nodaļas vadītājs Pāvels Veļeckis.

Finanšu un saimniecības nodaļa nodrošina finanšu vadību un kontroli, izstrādā un ievieš skaidru un pārskatāmu grāmatvedības kārtības un organizēšanas sistēmu, organizē grāmatvedības uzskaiti, pārzina tiesas saimniecisko un tehnisko nodrošinājumu, organizē saimniecisko darbību atbilstoši piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, nodrošinot to ekonomisku un lietderīgu izmantošanu. Nodaļas vadītājs Uldis Čuma Zvirbulis.

TIESNEŠU PALĪGI

2011. gadā Augstākajā tiesā strādā 47 tiesnešu palīgi. Senāta departamentos un Krimināllietu tiesu palātā tiek praktizēta kārtība, ka katrs tiesnesis strādā ar konkrētu palīgu, bet Civillietu tiesu palātā darbojas vienots tiesnešu palīgu korpus. Tiesneša palīga amata nostrādāto laiku ieskaita juridiskās specialitātes darba stāžā.

KANCELEJU DARBINIEKI

Augstākajā tiesā ir trīs kancelejas – Senāta kanceleja, Civillietu tiesu palātas kanceleja un Krimināllietu tiesu palātas kanceleja, kas nodrošina Senāta un palātu darbu. Kancelejas darbu organizē un vada kancelejas vadītājs, kura vadībā strādā tiesas sekretāri, tiesas sēžu sekretāri un tulkā.

5. INSTITŪCIJAS, KURU DARBĪBU NODROŠINA AUGSTĀKĀ TIESA

TIESLIETU PADOME

2010. gadā Latvijā izveidota jauna tiesu varas koleģiāla institūcija – Tieslietu padome, kas piedalās tiesu sistēmas politikas un stratēģijas izstrādē, kā arī tiesu sistēmas darba organizācijas pilnveidošanā.

TIESLIETU PADOMES PIRMĀ SĒDE.
PIRMO SĒDI 2010. GADA 4. OKTOBRĪ
VADA TIESLIETU PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJS
IVARS BIČKOVĪČS

Tieslietu padome:

- sniedz viedokli par tiesu un tiesu namu darbības teritorijām un to atrašanās vietu, kā arī par tiesu un zemesgrāmatu nodaļu budžeta pieprasījumu;
- pēc tiesneša iecelšanas vai apstiprināšanas amatā nosaka konkrētu tiesu, tiesu namu vai zemesgrāmatu nodaļu, kurā pildāmi tiesneša pienākumi, kā arī lemj par tiesneša pārcelšanu darbā citā tādā pašā tiesu instancē;
- uzklaua Satversmes tiesas tiesneša amata kandidātus un Augstākās tiesas priekšsēdētāja amata kandidātus un sniedz viedokli par viņiem;
- apstiprina Tiesnešu konferences nolikumu, kā arī sasauc konferenci, nosakot tajā izskatāmos jautājumus;
- apstiprina tiesnešu specializācijas pamatprincipus un lietas slozdes rādītāju noteikšanas kārtību, kā arī izstrādā vadlīnijas citos tiesu un zemesgrāmatu nodaļu darba organizācijas jautājumos;

- nosaka tiesnešu profesionālo zināšanu pārbaudes saturu un kārtību;
- apstiprina tiesneša mantijas un amata zīmes paraugus un lietošanas kārtību, amata apliecības paraugu;
- apstiprina Tiesnešu ētikas komisijas un Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas reglamentu.

Ar Tieslietu padomi saskaņo tieslietu ministra lēmumus par rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas un zemesgrāmatu nodaļas priekšnieka un viņa vietnieka iecelšanu un atbrīvošanu no amata pirms termiņa, kā arī Augstākās tiesas priekšsēdētāja priekšlikumu par ģenerālprokura iecelšanu amatā.

Tieslietu padomes darbu vada Augstākās tiesas priekšsēdētājs. Tieslietu padomes sastāvā ir 15 locekļi – astoņi pastāvīgie locekļi (amatpersonas) un septiņi vēlēti locekļi. Pastāvīgie locekļi ir Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Satversmes tiesas priekšsēdētājs, tieslietu ministrs, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs, ģenerālprokurors, Zvērinātu advokātu padomes, Zvērinātu notāru padomes un Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes priekšsēdētāji. Vēlēti locekļi ir viens Augstākās tiesas plēnuma ievēlēts tiesnesis un seši Tiesnešu konferences ievēlēti tiesneši.

Augstākās tiesas plēnumā 2010. gadā par Tieslietu padomes locekli no Augstākās tiesas tiesnešu vidus ievēlēja Senāta Civillietu departamenta senatore Ināra Garda. Viņa ievēlēja par Tieslietu padomes priekšsēdētāja vietnieci.

TIESNEŠU DISCIPLINĀRKOLĒĢIJA

Tiesnešu disciplinārkolēģija izskata lietas par rajonu (pilsētu) tiesu, zemesgrāmatu nodaļu, apgabaltiesu un Augstākās tiesas tiesnešu disciplinārajiem un administratīvajiem pārkāpumiem.

Tiesnesi var saukt pie disciplinārās atbildības par tišu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā, darba pienākumu nepildīšanu, necienīgu rīcību vai tiesnešu ētikas kodeksa normu rupju pārkāpumu, administratīvu pārkāpumu, atteikšanos pārtraukt piederību pie partijām vai politiskajām organizācijām un likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" paredzēto ierobežojumu un aizliegumu neievērošanu. Ierosināt disciplinārlietu par visu tiesu tiesnešiem ir tiesīgs Augstākās tiesas priekšsēdētājs un tieslietu ministrs. Rajonu (pilsētu) tiesu priekšsēdētāji, zemesgrāmatu nodaļu priekšnieki un apgabaltiesu priekšsēdētāji var ierosināt disciplinārlietu par savas tiesas tiesnešiem visos likumā minētajos gadījumos, bet apgabaltiesu priekšsēdētāji – par tišu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā arī par rajonu (pilsētu) un zemesgrāmatu nodaļu tiesnešiem. Disciplinārlietu var ierosināt arī Tiesnešu ētikas komisija, ja tā konstatējusi Tiesnešu ētikas kodeksa normu rupju pārkāpumu.

Disciplinārkolēģijas sastāvā ir Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieks, četri Augstākās tiesas tiesneši, divi apgabaltiesu priekšsēdētāji, divi rajonu (pilsētu) tiesu priekšsēdētāji un divi zemesgrāmatu nodaļu priekšnieki, kurus uz četriem gadiem ievēl tiesnešu konference. Tiesnešu disciplinārkolēģiju vada Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieks.

Augstākās tiesas tiesneši disciplinārkolēģijas sastāvā:

Pēteris Dzalbe, Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieks,
Disciplinārkolēģijas priekšsēdētājs
Valerijans Jonikāns, Senāta Civillietu departamenta senators
Artūrs Freibergs, Senāta Krimināllietu departamenta senators
Raimonds Grāvelsiņš, Civillietu tiesu palātas tiesnesis
Anita Poļakova, Krimināllietu tiesu palātas tiesnese

Disciplinārkolēģija var pieņemt lēmumu par disciplinārsodu uzlikšanu. Tie ir piezīme, rājiens vai amalgas samazināšana uz laiku līdz vienam gadam. Disciplinārkolēģija var arī pieņemt lēmumu ierosināt tiesnesi atcelt no amata, kā arī nosūtīt disciplinārlietas materiālus Ģenerālprokuratūrai jautājuma izlemšanai par krimināllietas ierosināšanu. Ja disciplinārlietā ierosināta nepamatoti vai beidzies likumā noteiktais termiņš tiesneša saukšanai pie disciplinārās atbildības, disciplinārlietu izbeidz. Izņēmuma gadījumā var aprobežoties ar disciplinārlietas izskatīšanu sēdē, neuzliekot disciplinārsodu.

DISCIPLINĀRTIESA

Tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu tiesiskuma izvērtēšanai Augstākās tiesas Senātā tiek sasaukta Disciplinārtiesa. Tā pārbauda arī tiesnešu profesionālās darbības novērtēšanā Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas sniegto negatīvo atzinumu tiesiskumu.

Disciplinārtiesa izveidota 2010. gadā.

Disciplinārtiesas sastāvā Augstākās tiesas plēnums ievēl sešus Augstākās tiesas senatorus (divus no Senāta Civillietu departamenta, divus no Senāta Krimināllietu departamenta, divus no Senāta Administratīvo lietu departamenta).

PĒC DISCIPLINĀRTIESAS PIRMĀS SĒDES 2011. GADA 3. NOVEMBRĪ. DISCIPLINĀRTIESAS LOCEKĻI (NO KREISĀS): VESMA KAKSTE, ANDRIS GUĻĀNS, DISCIPLINĀRTIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS PĒTERIS DZALBE, ALDIS LAVIŅŠ, ANITA NUSBERGA, MĀRĪTE ZĀGERE. ORGANIZATORISKO JAUTĀJUMU APSPRIEŠANĀ PIEDALĀS ĀRĪ AUGSTĀKĀS TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS IVARS BIČKOVIČS

Augstākās tiesas tiesneši citās tiesnešu pašpārvaldes institūcijās un biedrībās

Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā -

Civillietu tiesu palātas priekšsēdētājs
Gunārs Aigars (kvalifikācijas kolēģijas priekšsēdētājs), Senāta Civillietu departamenta senatore Anda Vitola, Senāta Krimināllietu departamenta senators Voldemārs Čīzevskis, Senāta Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Veronika Krūmiņa, Krimināllietu tiesu palātas tiesnesis.

TIESNEŠU KVALIFIKĀCIJAS KOLĒĢIJAS SĒDE. SĒDI VADA KOLĒĢIJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS GUNĀRS AIGARS

Tiesnešu ētikas komisijā -

Senāta Administratīvo lietu departamenta senatore Ilze Skultāne un Dace Mita un Civillietu tiesu palātas tiesnese Marika Senkāne.

Latvijas Tiesnešu biedrības

viceprezidents - Senāta Civillietu departamenta senators Aldis Laviņš, valdes loceklis - Augstākās tiesas priekšsēdētājs Ivars Bičkovičs.

Latvijas Administratīvo tiesnešu biedrības valdes priekšsēdētājs -

Senāta Administratīvo lietu departamenta senators Jānis Neimanis.

KONFERENCE „AUGSTĀKĀS TIESAS JUDIKATŪRA UN TĀS LOMA TIESISKĀS DOMAS ATĪSTĪBĀ LATVIJĀ” 2010. GADĀ.

DAĻA NO KONFERENCES REFERENTIEM UN VADĪTĀJIEM: (NO KREISĀS) JĀNIS PLEPS, JAUTRĪTE BRIEDE, VERONIKA KRŪMIŅA, PĀVELS GRUZIŅŠ, EGILS LEVITS, KALVIS TORGĀNS, MĀRIS VAINOVSKIS, INETA ZIEMELE, INGRĪDA LABUCKA, ZIGMANTS GENCS, DAIGA REZEVSKA

AUGSTĀKĀS TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS TIEKAS AR VALSTS PREZIDENTU ANDRI BĒRZIŅU. TIKŠANĀS LAIKĀ 2011. GADA 16. AUGUSTĀ

ĪPAŽĪSTINA AR SENĀTORA PALĪGA DARBU. SENĀTA ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTA SENĀTORA PALĪDZE ĀRLĪTA ŽARIŅA PAR SAVU DARBU STĀSTA VIDUSSKOLNIECĒM, KAS AUGSTĀKAJĀ TIESĀ BIJA ĒNU DIENĀ - 2011

AUGSTĀKĀS TIESAS BIJETENS.

2010. GADĀ AUGSTĀKĀ TIESA ATJAUNOJA TRADĪCIJU IZDOT BIJETENU, KĀDS BIJA IZDOTS LĪDZ 1993. GADAM

ADVOKĀTU ZVĒRESTS. AUGSTĀKĀS TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS IVARS BIČKOVĪČS UN ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJS JĀNIS GRĪNBERGS KOPĀ AR ADVOKĀTIEM PĒC ZVĒRESTA PIENĒMŠANAS 2011. GADA 15. JŪNIJĀ. PIRMAJĀ RINDĀ STARP ADVOKĀTIEM ARĪ BIJUŠAIS SENĀTOR VILNIS VIETNIEKS

PIRMKURSNIĒKU DIENAS AUGSTĀKAJĀ TIESĀ. AUGSTĀKĀS TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS PĒC TIKŠANĀS AR RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTES JURIDISKĀS FAKULTĀTES PIRMĀ KURSA STUDENTIEM

TIESAS KLIENTU APTAUJA. LAI NOSKAIDROTU KLIENTU VĒRTĒJUMU AUGSTĀKĀS TIESAS DARBA KVALITĀTEI, 2011. GADĀ NOTIEK KLIENTU APTAUJA. LIETU DAĻĒNIEKI, LIECINIEKI, CIETUŠIE UN CITI KLIENTI, KAS APMEKLĒ AUGSTĀKO TIESU, AICINĀTI AIZPILDĪT TIESAS DARBA NOVĒRTĒŠANAS ANKETU. PROKURORIEM, ADVOKĀTIEM, ADVOKĀTU PALĪGIEM UN CITIEM JURISTIEM ANKETAS NOSŪTĪTAS ARĪ ELEKTRONISKI

ECRI EKSPERTU VIZĪTE. 2011. GADĀ EIROPAS PADOMES KOMISIJAS PRET RASISMU UN NEIECIETĪBU (ECRI) DELEGĀCIJAS EKSPERTI IZVAICĀ SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA PRIEKŠSĒDĒTĀJU PĒTERI DZALBI, KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTAS PRIEKŠSĒDĒTĀJU ERVĪNU KUŠĶI UN JUDIKATŪRAS NODAĻAS VADĪTĀJU PĀVELU GRUZIŅU

6. AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS STRATĒGIJA 2010. – 2013. GADAM

Augstākās tiesas misija ir taisnīga tiesas spriešana un tiesas darbība sabiedrības interesēs, ievērojot labas pārvaldības principu. Vērtības, kas vieno Augstāko tiesu un ir saistošas visiem tiesnešiem un darbiniekiem Augstākās tiesas stratēģijas mērķu sasniegšanā, ir tiesiskums, godīgums, profesionalitāte, atbildība. Ik-

dienas darbs balstīts uz taisnīguma, atklātības, neatkarības un nepārtrauktās pilnveidošanas principiem.

Augstākās tiesas darbības stratēģijā 2011.-2013. gadam noteikti vidēja termiņa stratēģiskie mērķi četrās prioritārajās jomās, kuru sasniegšanai noteikti arī veicamie uzdevumi.

1. PROFESIONĀLA UN TAISNĪGA TIESAS SPRIEŠANA

1. mērķis: Tiesas spriešanas kvalitātes uzlabošana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- pētīt argumentācijas praksi un kvalitāti Augstākās tiesas nolēmumos, apzinot nepieciešamos uzlabojumus;
- nostiprināt koleģialitātes principu un katra tiesneša individuālo atbildību koleģiāla nolēmuma pieņemšanā;
- organizēt Tiesu palātu un Senāta departamentu sadarbību un vienotas izpratnes nostiprināšanu tiesību normu interpretācijā un piemērošanā;
- veicināt sadarbību starp departamentiem lietu pakļautības jautājumos;
- iesaistīt tiesību nozaru speciālistus aktuālu jautājumu izpētē un analizē;
- regulāri veikt Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības dalībvalstu tiesu spriedumu analīzi pa tiesību nozarēm;
- nodrošināt vienveidīgu tiesību normu interpretāciju un piemērošanu;
- optimizēt tiesnešu un tiesas darbinieku skaitu, pilnveidot kanceleju darba organizāciju un kvalitāti, nodrošinot kvalitatīvu tiesas procesa sagatavošanu.

2. mērķis: Cilvēktiesību ievērošana tiesas spriešanā

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- organizēt Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu atlasī un analīzi pa tiesību nozarēm;
 - rīkot mācības tiesnešiem un tiesnešu palīgiem par aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem;
 - organizēt tiesnešu un tiesnešu palīgu pieredzes apmaiņu Eiropas Cilvēktiesību tiesā;
 - pētīt Eiropas Cilvēktiesību tiesas konvencijas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses piemērošanu.
- #### 3. mērķis: Tiesnešu un darbinieku tālākizglītības veicināšana
- Uzdevumi mērķa sasniegšanai:
- apzināt un izvērtēt nepieciešamās mācības tiesnešiem un tiesas darbiniekiem;
 - nodrošināt pastāvīgas profesionālās tālākizglītības sistēmas izveidi un izpildi, ietverot mācību lietderības novērtējumu;
 - organizēt regulāru angļu valodas zināšanu pilnveidošanu, juridiskās terminoloģijas apguvi;
 - nodrošināt tiesnešus un darbiniekus ar juridisko literatūru, papildināt Augstākās tiesas lasītavu;
 - uzturēt un papildināt elektronisko juridiskās literatūras datu bāzi;
 - organizēt pieredzes apmaiņu un sadarbību ar Eiropas Savienības dalībvalstu augstākajām tiesām;
 - pilnveidot sadarbību ar Tiesnešu mācību centru.

2. VIENVEIDA TIESU PRAKSES VEIDOŠANA LATVIJĀ

4. mērķis: Judikatūras datubāzes attīstīšana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- atlasīt un sistematizēt Augstākās tiesas Senāta un tiesu palātu nolēmumus publicēšanai judikatūras datubāzē;
- publicēt Senāta nolēmumu gadagrāmatu.

5. mērķis: Tiesu prakses apkopošana, analīze un popularizēšana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- regulāri veikt tiesu prakses izpēti un apkopojumus par aktuāliem tiesību jautājumiem;
- apspriest tiesu prakses apkopojumus Senāta un tiesu palātu kopsēdēs, dodot skaidrojumu likumu normu piemērošanai un interpretācijai;
- publicēt tiesu prakses apkopojumus, Senāta un tiesu palātu kopsēžu skaidrojumus;
- veikt pētījumus par 1918.-1940. gada Senāta tiesu praksi un tās pielietojšanas iespēju mūsdienās;
- izdot Augstākās tiesas biļetenu.

6. mērķis: Sadarbība ar apgabaltiesām un rajonu (pilsētu) tiesām

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- līdzdarboties apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu tiesnešu tālākizglītībā;

• informēt tiesas par kopsēžu lēmumiem, likumu skaidrojumiem un prakses apkopojumos gūtajām atziņām.

7. mērķis: Tiesiskā regulējuma pilnveidošana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- līdzdarboties tiesu darbību reglamentējošo normatīvo aktu projektu izstrādē;
- sagatavot priekšlikumus grozījumiem likumos, ja no tiesu nolēmumiem vai tiesu prakses apkopojumiem izriet atziņa par šādu nepieciešamību;
- publicēt Augstākās tiesas atzinumus un viedokļus likumu grozījumu sagatavošanā, ja šie grozījumi skar tiesu praksi.

3. SABIEDRĪBAS UZTICĒŠANĀS UN IZPRATNES PAR TIESU VARU VEICINĀŠANA

8. mērķis: Atklātības principa pilnveidošana tiesas darbā

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- īstenot un aktualizēt Augstākās tiesas stratēģiju komunikācijai ar sabiedrību;
- paplašināt informācijas apjomu par Augstākās tiesas aktivitātēm mājas lapā;
- pilnveidot sadarbību ar žurnālistiem;
- sadarbībā ar Ģenerālprokuratūru, Tieslietu ministriju, Tiesu administrāciju, Satversmes tiesu izstrādāt vienotus principus informācijas pieejamības nodrošināšanai.

9. mērķis: Tiesas nolēmumu pieejamības nodrošināšana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- palielināt Augstākās tiesas mājas lapā publicēto Senāta nolēmumu skaitu;
- tulkot Senāta nolēmumu krājumu anotācijas angļu valodā; nosūtīt krājumus Eiropas Cil-

vēktiesību tiesas un Eiropas Savienības tiesas bibliotēkām.

10. mērķis:

Nevainojamas tiesnešu un tiesas darbinieku reputācijas uzturēšana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- aktīvi līdzdarboties tiesnešu ētikas komisijas darbā, publikot komisijas atziņas;
- sekot līdzi darbinieku ētikas kodeksa ievērošanai un jaunu izmaiņu ieviešanas nepieciešamībai;
- veikt nepieciešamās darbības, lai novērstu iespējamo interešu konfliktu rašanos amatpersonu darbībā;
- aktualizēt pretkorupcijas plānu.

11. mērķis: Līdzdalība sabiedrības tiesiskajā izglītošanā

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- nodrošināt prakses vietas augstskolu Juridisko fakultāšu studentiem saskaņā ar noslēgtajiem sadarbības līgumiem;
- organizēt tiesnešu vadītas tiesību zinību stundas skolēniem un skolotājiem; organizēt Pirmkursnieku dienas Juridisko fakultāšu un programmu 1. kursu studentiem;
- sagatavot un publicēt informatīvu materiālu par Augstāko tiesu.

12. mērķis: Augstākās tiesas vēstures izpēte un popularizēšana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- paplašināt Augstākās tiesas muzeja ekspozīciju ar materiāliem par laika periodu no 1990. gada;
- izveidot Latvijas Senāta (1918-1940) nolēmumu datubāzi;
- gatavot publikācijas par Latvijas Senāta un Augstākās tiesas vēsturi „Jurista Vārdam” un citiem medijiem.

4. LABAS PĀRVALDĪBAS PRINCIPA PILNVEIDOŠANA

13. mērķis: Tiesas darba organizācijas pilnveidošana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- izveidot administratīvā darba kvalitātes vadības sistēmu, izstrādājot procedūras un procesus aprakstus;
- nodrošināt efektīvu Augstākās tiesas iekšējās kontroles sistēmu un veikt tās regulāru uzraudzību;
- pilnveidot iekštilku (intranetu) iekšējai informācijas apmaiņai.

14. mērķis: Efektīvas personāla politikas izstrāde

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- organizēt efektīvu tiesas personāla plānošanu un atlasī;
- veikt ikgadēju darbinieku darba izpildes vērtēšanu;
- paaugstināt darbinieku darba kvalitāti, izmantojot efektīvas motivācijas metodes;
- nodrošināt darbinieku karjeras plānošanu un pēctecību.

15. mērķis: Vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešana

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- izveidot elastīgu, mērķtiecīgu un uz sasniedzamo rezultātu analīzi balstītu finanšu un materiāli tehnisko resursu vadību un plānošanu;
- nodrošināt rezultātīvu rādītāju sistēmas sasaisti ar stratēģisko plānošanu;
- nodrošināt efektīvu līdzekļu izlietošanas kontroli, izveidojot iekšēju audita struktūrvienību.

16. mērķis: Informācijas tehnoloģiju modernizācija

Uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- izveidot Augstākās tiesas Centralizētās datu glabāšanas sistēmu;
- sadarbībā ar Tiesu administrāciju ieviest video konferences un tiesas sēžu audio ierakstu izmantošanu tiesvedības procesā.

II

TIESAS SPRIEŠANA AUGSTĀKAJĀ TIESĀ

1. PERSONAS TIESĪBAS UZ TAISNĪGU TIESU

Latvijas Republikas Satversmes 92. pants

Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atbildzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

Likuma „Par tiesu varu” 4. pants

Visas personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā, tām ir vienādas tiesības uz likuma aizsardzību. Tiesu spriež tiesa neatkarīgi no personas izcelsmes, sociālā un mantiskā stāvokļa, rases un nacionālās piederības, dzimuma, izglītības, valodas, attieksmes pret reliģiju, nodarbošanās veida un rakstura, dzīvesvietas, politiskajiem vai citiem uzskatiem.

Likuma „Par tiesu varu” 1. panta ceturtā daļa

Katrai personai ir tiesības uz lietas iztiesāšanu likumā noteiktajā procesuālajā kārtībā.

Tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no vissvarīgākajām personām pamattiesībām. Pamatā taisnīgas tiesas jēdziens ietver divus aspektus: tiesu kā neatkarīgu un objektīvu tiesu varas institūciju un procesu, kas nodrošina lietas taisnīgu un objektīvu izspriešanu. Tiesības uz taisnīgu tiesu nozīmē arī to, ka personai ir tiesības uz pieeju tiesai. Neatkarīga tiesu vara nav iespējama bez neatkarīga un kompetenta tiesneša.

Latvijā ir izveidota trīspakāpju tiesu sistēma – lietas tiek izskatītas pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā un kasācijas instances tiesā (atsevišķos gadījumos likumdevējs ir noteicis izņēmumus no šīs kārtības).

Augstākā tiesa kā kasācijas instances tiesa izskata lietas kasācijas kārtībā, kā arī Civilprocesa likumā un Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos – apelācijas kārtībā.

LIETU IZSKATĪŠANAS PAMATPRINCIPI

Lietu izskatīšanas pamatprincipi ir noteikti likumā „Par tiesu varu” un procesu likumos – Civilprocesa likumā, Kriminālprocesa likumā un Administratīvā procesa likumā. Atkarībā no procesa, kura kārtībā konkrēta lieta ir izskatāma, principi var būt atšķirīgi – piemēram, viens no civilprocesa pamatprincipiem ir sacīkstes princips – proti, puses savas procesuālās tiesības īsteno sacīkstes formā un tiesa lietu izspriež, vadoties no pušu iesniegtajiem pierādījumiem un izteiktajiem argumentiem; administratīvajā procesā savukārt darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, kas atšķirībā no sacīkstes principa paredz aktīvu tiesas lomu lietas apstākļu noskaidrošanā un pierādījumu vākšanā. Kriminālprocesā apsūdzības funkciju valsts vārdā īsteno prokurors un kriminālprocesu veic sabiedrības interesēs neatkarīgi no tās personas gribas, kurai nodarīts kaitējums, ievērojot nevainīguma prezumpciju, proti, neviena persona netiek uzskatīta par vainīgu, kamēr tās vaina noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā netiek konstatēta likumā noteiktajā kārtībā.

Procesu likumos ietvertie principi ir atvasināti no Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteiktajām tiesībām uz taisnīgu tiesu – proti, no personas tiesībām sagaidīt, ka valsts ir noteikusi un tiesas nodrošina lietu izskatīšanu tādā procesā, kas garantē lietu vispusīgu un objektīvu izspriešanu saprātīgos termiņos. Tādējādi virkne lietas izskatīšanas pamatprincipu ir kopīgi gan civilprocesā, gan kriminālprocesā, gan administratīvajā procesā, jo „principu princips” ir tas, ka tiesai ir jānodrošina personas tiesības uz taisnīgu tiesu.

• **Taisnīguma princips.** Tiesai lieta jāizskata taisnīgi – katrā konkrētā gadījumā jāievēro taisnīguma princips. Lietas taisnīga izskatīšana ir cieši saistīta ar pamatotu, tiesību normām atbilstošu nolēmumu. Tiesas spriedumam jābūt taisnīgam.

• **Objektivitātes un neitralitātes princips.** Tiesa, spriežot konkrētu lietu, ir brīva no jebkādiem personiskiem uzskatiem un aizspriedumiem pret lietas dalībniekiem. Tiesa ir ieinteresēta tikai pareizā likuma piemērošanā.

• **Neatkarības princips.** Tiesneši ir neatkarīgi un padoti vienīgi tiesībām.

• **Pušu līdztiesības princips.** Pusēm procesā ir vienādas tiesības. Tiesai ir jānodrošina pusēm vienādas iespējas izmantot procesuālās tiesības savu interešu aizsardzībai.

Tiesvedības valoda. Tiesvedība Augstākajā tiesā notiek valsts valodā. Lietas dalībniekam, kurš nepārvalda tiesvedības valodu, tiesa nodrošina tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulku palīdzību, kā arī tiesības uzstāties tiesā tajā valodā, kuru šī persona pārvalda. Tas neattiecas uz juridisko personu pārstāvjiem civillietās.

INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBA

Tiesības uz informācijas pieejamību izriet no Latvijas Republikas Satversmes 100.pantā garantētajām tiesībām uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju un paust savus uzskatus.

Tiesas informācijas pieejamību nodrošina **lietas izskatīšanas atklātuma** princips. Ikvienam interesentam ir tiesības kā klausītājam piedalīties atklātā tiesas sēdē.

Satversmē garantēto tiesību īstenošanas kārtību detalizētāk regulē Informācijas atklātības likums. Informācijas atklātības pamatprincips noteic, ka vispārpieejamo informāciju sniedz jebkuram, kas to vēlas saņemt, turklāt pieprasītājam nav īpaši jāpamato sava interese par šādu informāciju, un to viņam nevar liegt tāpēc, ka šī informācija neattiecas uz pieprasītāju. Personai nav jābūt saistītai ar konkrēto tiesas lietu, lai tai būtu tiesības prasīt informācijas saņemšanu.

Tiesas rīcībā esošās informācijas pieejamību regulē Augstākās tiesas priekšsēdētāja izdotā Augstākās tiesas informācijas izsniegšanas kārtība. Tiesa nodrošina informācijas sniegšanu atbilstoši likumam „Par tiesu varu”, Informācijas atklātības likumam, Fizisko personu datu aizsardzības likumam un citiem normatīvajiem aktiem.

Tiesas informāciju iedala vispārpieejamā un ierobežotas pieejamības informācijā. Vispārpieejamā informācija var tikt publicēta tiesas mājas lapā www.at.gov.lv. Nepublicēto vispārpieejamo informāciju var saņemt tiesā, žurnālisti to var saņemt vienkāršotā kārtībā un iespējami īsā laikā.

Augstākajā tiesā vispārpieejama ir informācija par lietas saņemšanu, lietas dalībnieku vārdiem (krimināllietās – tikai apsūdzēto), prasības vai pieteikuma priekšmetu civillietās un administratīvajās lietās, bet krimināllietās – Krimināllikuma pantu, pēc kura celta apsūdzība. Augstākās tiesas interneta mājas lapā tiek publicēts tiesas sēžu kalendārs un informācija par lietu izskatīšanas rezultātiem.

Tāpat vispārpieejama informācija ir tiesu prakses apkopojumi, statistika, gađa pārskati, plēnuma lēmumi un cita informācija, kurai ierobežotas informācijas statuss nav noteikts ar likumu vai ar tiesas priekšsēdētāja rīkojumu.

Atklātā tiesas sēdē izskatītā lietā pieņemts tiesas **nolēmums**, kas noformēts atsevišķa procesuāla dokumenta veidā, ir vispārpieejama informācija ar nolēmuma pasludināšanas brīdi, bet, ja nolēmums netiek pasludināts, – ar tā pieņemšanas brīdi. Slēgtā vai daļēji slēgtā tiesas sēdē izskatītas lietas nolēmums savukārt ir ierobežotas pieejamības informācija, izņemot lietas ievaddaļu un rezolutīvo daļu.

Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumi, kā to paredz Administratīvā procesa likums, tiek publicēti tiesu portālā www.tiesas.lv. Savukārt Augstākās tiesas mājas lapā www.at.gov.lv tiek publicēti Senāta visu departamentu spriedumi un lēmumi, kuros izteiktas judikatūras atziņas.

Izsniedzot nolēmumus vai publicējot tos internetā, aizsiedz to informācijas daļu, kas atklāj fiziskās personas identitāti.

Atklātā procesā izskatītās **lietas materiāliem** ir ierobežotas pieejamības informācijas statuss, bet tikai ar brīdi, kad spēkā stāties tiesas galīgais nolēmums. Līdz tam lietas materiāli ir pieejami tikai tām personām, kurām šādas tiesības paredzētas procesuālajos likumos.

Slēgtā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli ir pieejami tikai tām personām, kurām šādas tiesības paredzētas procesuālajos likumos un likumā „Par tiesu varu”. Slēgtā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli kļūst par ierobežotas pieejamības informāciju 20 gadus pēc tiesas galīgā nolēmuma spēkā stāšanās šajā lietā, bet lietā par bērna izcelšanās noteikšanu, adopciju, laulības šķiršanu vai neesamību un personas atzīšanu par ricinbepējīgu gara slimības vai plānprātības dēļ – 75 gadus pēc galīgā nolēmuma spēkā stāšanās. Tās lietas materiāli, kura slēgtā tiesas sēdē izskatīta valsts noslēpuma saglabāšanas interesēs, kļūst par ierobežotas pieejamības informāciju, izbeidzoties lietā esošās informācijas slepenības termiņam.

Valsts pārvaldes un tiesu varas institūcijām atklātā un slēgtā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli ir pieejami, ja tas nepieciešamas to funkciju veikšanai. Informācijas saņēmējs nodrošina tai likumā paredzēto aizsardzību.

Informāciju var pieprasīt rakstveidā, mutvārdos vai elektroniskā veidā. Pieprasījumu persona adresē Senāta vai tiesu palātu kancelejām vai Dokumentu pārvaldības nodaļai, žurnālisti – Komunikācijas nodaļai. Tiesa atbild uz informācijas pieprasījumu Informācijas atklātības likuma noteiktajos termiņos. Tādas informācijas sniegšana, kas ir papildus jāapstrādā, ir maksas pakalpojums. Pieprasīto informāciju izsniedz mutvārdos, rakstveidā vai, ja tas iespējams, elektroniski. Ierobežotas pieejamības informāciju izsniedz rakstveidā.

LIETU KALNI. LĪDZ SENĀTAM NONĀKUŠU LIETU MATERIĀLI PARASTI IR DAUDZOS BIEZOS SĒJUMOS SAŠŪTI

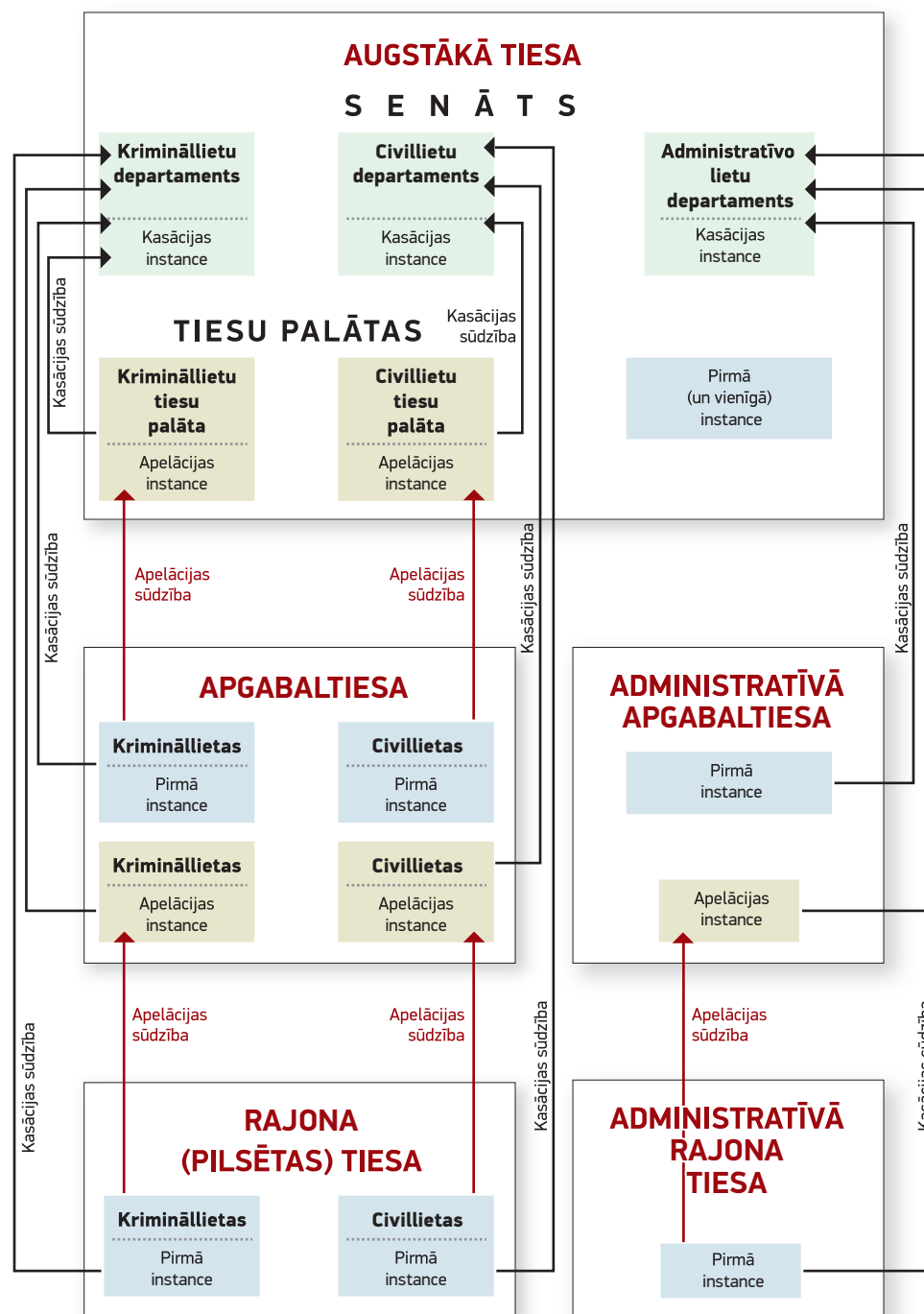
TIESAS ARHĪVS. ARHĪVĀ GLABĀJAS GAN AUGSTĀKĀS TIESAS DOKUMENTI, GAN TIESAS NOLĒMUMI

TIESAS IKDIENA. TIESU LIETU DALĪBNIEKI GAIDA SAVAS LIETAS IZSKATĪŠANU

2. TIESAS PROCESS

AUGSTĀKĀS TIESAS VIETA LATVIJAS TIESU SISTĒMĀ

Civillietās tiesa izskata un tiesas sēdēs izlemj lietas par strīdiem, kas saistīti ar fizisko un juridisko personu civiltiesību, darba tiesību, ģimenes tiesību un citu tiesību un likumīgo interešu aizsargāšanu.

Krimināllietās tiesa izskata un tiesas sēdēs izlemj pret personām celto apsūdzību pamatotību, attaisnojot nevainīgās personas vai arī atzīstot personas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nosakot tām sodu.

Administratīvajās lietās tiesa veic kontroli pār izpildvaras darbībām publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti (plašākā nozīmē), no vienas puses, un privātpersonu, no otras puses. Administratīvo tiesu izskatīšanai ir pakļauti pieteikumi par iestāžu izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību, pieteikumi par privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošanu, kā arī pieteikumi par publisko tiesību līgumiem un par administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta procesuālā pārkāpuma konstatēšanu. Izskatot administratīvās lietas, tiesas pārbauda iestāžu lēmumu vai rīcības tiesiskumu un lietderību.

Tiesa izsprīež lietas saskaņā ar ārējiem normatīviem aktiem, starptautisko tiesību un Eiropas Savienības tiesību normām, kā arī vispārējiem tiesību principiem.

APELĀCIJAS INSTANCE

Apelācija (*latīņu, appellatio – piesaukšana, pārsūdzība*) – otrreizēja lietas izskatīšana pēc būtības sūdzībā vai protestā izteikto prasību ietvaros.

Augstākās tiesas tiesu palātas ir apelācijas instances civillietās un krimināllietās, kuras izskatījušas apgabaltiesas kā pirmās instances tiesas. Lietu piekribību apgabaltiesai nosaka Civilprocesa likums un Kriminālprocesa likums. Apelācijas sūdzību iesniedz tai tiesai, kas spriedumu taisījusi.

Tiesas sastāvs. Tiesu palātas lietas izskata koleģiāli trīs tiesnešu sastāvā mutvārdu sēdēs. Blakus sūdzības civillietās un atsevišķos gadījumos arī krimināllietās izskata rakstveida procesā.

Valsts nodeva. Par apelācijas sūdzību civillietā jāmaksā valsts nodeva atbilstoši likmei, kādu maksā, iesniedzot prasības pieteikumu, bet mantiska rakstura strīdos – likmei, kuru aprēķina atbilstoši strīda summai pirmās instances tiesā. Iesniedzot apelācijas sūdzību krimināllietā, valsts nodeva nav jāmaksā.

Civillietu tiesu palāta

Civillietu tiesu palāta izskata civillietas pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzībām un apelācijas protestiem par apgabaltiesu kā pirmās instances tiesu spriedumiem, kas nav stājušies spēkā. Saskaņā ar Civilprocesa likumu šīs lietu kategorijas ir:

- lietas, kurās ir strīds par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu, izņemot laulāto mantas dalīšanu;
- lietas, kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 150 000 latu;
- lietas par patenttiesību, preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību;
- lietas par kredītiestāžu maksātnespēju un likvidāciju;
- lietas par pilsonības atņemšanu;
- civillietas, kuru materiālos iekļauts valsts noslēpuma objekts.

Civillietu tiesu palāta izskata arī:

- blakus sūdzības par lēmumiem, ko pieņēmušas apgabaltiesas kā pirmās instances tiesas, apgabaltiesas kā otrās instances tiesas un zemesgrāmatu nodaļu tiesneši;
- pieteikumus par apgabaltiesu nolēmumu atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem un Eiropas Savienības tiesību normās paredzētajos gadījumos;
- pieteikumus prasības nodrošināšanas jautājumos, pieteikumus par sprieduma izpildes atlikšanu, sprieduma izskaidrošanu, procesuālā termiņa atjaunošanu, pārrakstīšanās un matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu.

APELĀCIJAS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu var iesniegt 20 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas. Ja pasludināts saisināts spriedums, pārsūdzēšanas termiņu skaita no datuma, kuru tiesa paziņojusi pilna sprieduma sastādīšanai.

Apelācijas sūdzības izskatīšana notiek tiesas sēdē. Lietu izskata koleģiāli trīs tiesnešu sastāvā. Izskatot lietu, visiem lietas dalībniekiem tiek nodrošinātas vienādas iespējas piedalīties lietas apstākļu noskaidrošanā. Tiesa cenšas puses samierināt.

Izskatījusi lietu pēc būtības, tiesu palāta taisa vienu no šādiem spriedumiem:

- prasību apmierināt pilnīgi vai daļēji;
- prasību noraidīt pilnīgi vai daļēji.

Civilprocesa likumā noteiktajos gadījumos var

atcelt apgabaltiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Pēc apspriedes apspriežu istabā un sprieduma parakstīšanas tiesa atgriežas tiesas sēžu zālē, kur tiesnesis pasludina spriedumu, to nolasot. Pasludinot saisinātu spriedumu, tiesa paziņo datumu, kad būs sastādīts pilns spriedums.

Kasācijas sūdzību par Civillietu tiesu palātas spriedumu var iesniegt 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas.

Civillietu tiesu palātas spriedums stājas likumīgā spēkā, kad beidzies termiņš tā pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā un kasācijas sūdzība nav iesniegta. Ja sūdzība ir iesniegta, bet Senāta rīcības sēde atsaka ierosināt kasācijas tiesvedību, spriedums stājas likumīgā spēkā vienlaikus ar Senāta rīcības sēdes lēmumu. Ja kasācijas sūdzība tiek izskatīta Senātā un spriedums nav atcelts vai spriedums vai tā daļa ir atcelta un pieteikums atstāts bez izskatīšanas, vai tiesvedības izbeigta, spriedums stājas spēkā vienlaikus ar Senāta spriedumu.

BLAKUS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Civilprocesa likumā noteiktajos gadījumos tiesas dalībnieki Civillietu tiesu palātā var pārsūdzēt apgabaltiesu lēmumus atsevišķi no tiesas sprieduma, iesniedzot blakus sūdzību, kā arī prokurors, iesniedzot blakus protestu. Tiesu palāta blakus sūdzības izskata rakstveida procesā.

Izskatot blakus sūdzību, tiesu palāta pārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu un pamatotību un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- atstāt lēmumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt lēmumu pilnīgi vai kādā tā daļā un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tai tiesai, kura lēmumu pieņēmusi;
- atcelt lēmumu pilnīgi vai kādā tā daļā un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības;
- grozīt lēmumu.

Tiesu palātai, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par tiesvedības atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna tādā lietā, kurā taisīts aizmugurisks spriedums, ir tiesības:

- atstāt lēmumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt lēmumu, atjaunot tiesvedību un nosūtīt lietu izskatīšanai no jauna pirmās instances tiesā.

Par blakus sūdzību pieņemtais lēmums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī, izņemot Civilprocesa likumā paredzētos gadījumus.

Lēmumu par blakus sūdzību par zemesgrā-

matu tiesneša lēmumu var pārsūdzēt Senātā 10 dienu laikā no tā pieņemšanas dienas, iemaksājot drošības naudu 40 latu apmērā.

Krimināllietu tiesu palāta

Krimināllietu tiesu palāta iztiesā krimināllietas sakarā ar apelācijas sūdzībām un apelācijas protestiem par apgabaltiesu kā pirmās instances tiesu nolēmumiem. Šīs krimināllietu kategorijas saskaņā ar Kriminālprocesa likumu ir:

- par noziegumiem, kas vērsti pret cilvēci, mieru;
- par kara noziegumiem, genocīdu, noziegumiem pret valsti;
- par tādiem smagiem un sevišķi smagiem noziegumiem, kas paredzēti Krimināllikumā noteiktos pantos;
- par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaišķaramību, ja tie izdarīti ar mazgadīgo vai nepilngadīgo;
- kurās veikti liecinājo personu speciālās procesuālās aizsardzības pasākumi;
- krimināllietas, kuru materiālos iekļauti valsts noslēpumu saturoši materiāli.

Krimināllietu tiesu palāta var iztiesāt arī lietas par citiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuras apgabaltiesa ir uzskatījusi par nepieciešamu pieņemt savā izskatīšanā lietu juridiskās sarežģītības vai drošības apsvērumu dēļ.

Krimināllietu tiesu palāta izskata arī sūdzības par personu izdošanu ārvalstīm un Ģenerālprokuratūras lēmumus par personas izdošanu Eiropas Savienības dalībvalstij.

APELĀCIJAS SŪDZĪBU UN PROTESTU IZSKATĪŠANA

10 dienu laikā pēc dienas, kad kļuvis pieejams pilns pirmās instances tiesas nolēmums, apsūdzētais, cietušais, viņu pārstāvji vai aizstāvji var iesniegt apelācijas sūdzību, bet prokuratūra – apelācijas protestu. Cietušais un viņa pārstāvis apelācijas sūdzībā nevar lūgt vairāk par to, ko lūguši iztiesāšanā pirmās instances tiesā.

Lietas tiek iztiesātas atklātās vai slēgtās tiesas sēdēs koleģiāli trīs tiesnešu sastāvā, tieši un mutiski pārbaudot pierādījumus lietā. Tiesu palāta lietu var iztiesāt arī rakstveida procesā, ja apelācijas sūdzībā vai protestā ir izteikts lūgums tikai par piespriedē soda mīkstināšanu vai arī apelācijas sūdzībā vai protestā norādīts uz apstākļiem, kuru dēļ pirmās instances tiesas nolēmums katrā ziņā jāatceļ. Rakstveida process izmantojams ti-

kai tad, ja prokurors vai persona, kuras intereses un tiesības sūdzība vai protests aizskar, pret to neiebilst, vai arī ja lieta pirmās instances tiesā izskatīta bez pierādījumu pārbaudes un pieprasītais sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu, kas ilgāka par pieciem gadiem.

Atklātā tiesas sēdē zālē neieļauj personas, jaunākas par 14 gadiem, ja tās nav lietā iesaistītās personas. Slēgtas tiesas sēdes notiek, ja nepieciešams aizsargāt valsts vai adopcijas noslēpumu, tiesa var noteikt slēgtu tiesas sēdi arī citos Kriminālprocesa likumā paredzētos gadījumos.

Iztiesājot lietu, Krimināllietu tiesu palāta pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

- atstāj negrozītu pirmās instances nolēmumu;
- atceļ pirmās instances tiesas nolēmumu un taisa jaunu nolēmumu;
- atceļ pirmās instances tiesas nolēmumu kādā tā daļā un taisa šajā daļā jaunu nolēmumu;
- atceļ pirmās instances tiesas nolēmumu pilnībā vai kādā tā daļā un nosūta krimināllietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā;
- atceļ pirmās instances tiesas nolēmumu un izbeidz kriminālprocesu Kriminālprocesa likumā paredzētajos gadījumos. Ja kriminālprocess tiek izbeigts, bet krimināllietas materiālos ir ziņas par faktiem, sakarā ar kuriem personai būtu jāpiemēro disciplinārās ietekmēšanas līdzekļi vai administratīvais sods, tiesa nosūta nepieciešamos materiālus kompetentai institūcijai vai amatpersonai. Ja tiesa, izbeidzot kriminālprocesu vai tā daļu pret personu, konstatē, ka noziedzīgs nodarījums ir noticis un nepieciešams noskaidrot šo nodarījumu izdarījušo personu, tā krimināllietu vai tās daļu nosūta prokuratūrai.

Tiesas publiski pasludina nolēmuma ievaddaļu un rezolutīvo daļu un nosaka laiku tuvākajās 14 dienās, kad būs pieejams pilns tiesas nolēmums.

Kasācijas sūdzību vai protestu par tiesu palātas nolēmumu var iesniegt ne vēlāk kā 10 dienu laikā, bet ja tiesa pagarinājusi pārsūdzības termiņu - ne vēlāk kā 20 dienu laikā pēc dienas, kad kļuvis pieejams pilns tiesas nolēmums.

Tiesu palātas spriedums krimināllietā stājas spēkā pēc tā pārsūdzēšanai un protesta iesniegšanai kasācijas kārtībā paredzētā termiņa izbeigšanās, ja spriedums nav pārsūdzēts. Ja kasācijas sūdzība vai protests tiek iesniegts, spriedums stājas spēkā pēc lietas izskatīšanas kasācijas instances tiesā.

KASĀCIJAS INSTANCE

Kasācija (latīņu, *cassatio* – *atcelšana*) ir zemākas instances tiesas sprieduma tiesiskuma pārbaude. Kasācijas instances tiesa neizsprīdē lietu pēc būtības, Senāta kompetencē nav lietas faktisko apstākļu noskaidrošana, pierādījumu pārbaude un vērtēšana. Senāts pārbauda pārsūdzētā sprieduma atbilstību materiālo un procesuālo tiesību normām un taisa secinājumus, pamatojoties uz lietā esošajiem materiāliem.

Senāts izskata kasācijas sūdzības un kasācijas protestus par tiesu spriedumiem apelācijas kārtībā izskatītajās lietās. Senāta Administratīvo lietu departaments izskata arī kasācijas sūdzības par pirmās instances tiesas spriedumiem (atsevišķās lietu kategorijās pirmās instances tiesa ir Administratīvā apgabaltiesa). Kasācijas sūdzību vai protestu iesniedz tiesai, kas taisījusi spriedumu.

Tiesas sastāvs. Senāts lietas izskata koleģiāli trīs senatoru sastāvā. Departamentu senatori nepieciešamības gadījumā lietu izskatīšanā var savstarpēji aizstāt cits citu. Civilprocesa likumā paredzētajos gadījumos lietu izskata paplašinātā Senāta sastāvā, savukārt Administratīvā procesa likumā noteiktajos gadījumos – Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēdē. Savukārt Kriminālprocesa likumā paredzēts, ka prokurora atzinumu un iesniegtos materiālus par jaunatklātiem apstākļiem lietās, kurās lēmumu pieņēmis Augstākās tiesas Senāts, izskata pieci Augstākās tiesas senatori, kuri agrāk nav piedalījušies šīs krimināllietas izskatīšanā, tiesas priekšsēdētāja vai viņa vietnieka vadībā.

Drošības nauda. Iesniedzot kasācijas sūdzību krimināllietā vai administratīvajā lietā, drošības nauda nav jāmaksā, bet, iesniedzot Senātā kasācijas sūdzību civilīetā, jāmaksā drošības nauda – 200 latu. Drošības naudu atmaksā, ja Senāts pārsūdzēto spriedumu pilnīgi vai daļēji atceļ vai groza, vai ja kasācijas sūdzību atsauc līdz Senāta rīcības sēdei. Drošības nauda nav jāmaksā personām, kuras saskaņā ar likumu, tiesas vai tiesneša lēmumu ir atbrīvotas no valsts nodevas.

Senāta Civillietu departaments

Senāta Civillietu departaments atbilstoši Civilprocesa likuma normām izskata:

- kasācijas sūdzības, pretsūdzības un kasācijas protestus par apelācijas instances tiesas spriedumiem un papildspriedumiem;
- kasācijas sūdzības par pirmās instances tiesas

- spriedumiem lietās par maza apmēra prasībām par naudas piedziņu un uzturlīdzekļu piedziņu;
- Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā iesniegtos Augstākās tiesas priekšsēdētāja, Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja vai ģenerālprokurora protestus par pirmās instances tiesas nolēmumiem, ja tie stājušies spēkā un nav pārsūdzēti no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ, vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki;
- pieteikumus par lietu jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem un Eiropas Savienības tiesību normās paredzētajos gadījumos;
- likumā noteiktajos gadījumos blakus sūdzības par apelācijas instances tiesas pieņemtajiem lēmumiem.

KASĀCIJAS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

- Jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemj senatoru koleģija trīs senatoru sastāvā rīcības sēdē. Ar rīcības sēdes vienbalsīgu lēmumu kasācijas tiesvedība var tikt izbeigta šādos gadījumos:
- kasācijas sūdzība neatbilst Civilprocesa likuma prasībām;
 - Senāta spriedumos citās līdzīgās lietās ir izveidojusies judikatūra un apelācijas instances spriedums atbilst tai;
 - nerodas šaubas par apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā.

Ja kaut viens no senatoriem uzskata, ka lieta izskatāma kasācijas instancē, senatoru koleģija pieņem lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu.

Ar senatoru koleģijas vienbalsīgu lēmumu lietu var nodot izskatīšanai kasācijas kārtībā paplašinātā Senāta sastāvā (ne mazāk kā septiņi senatori).

Rīcības sēdē var arī pieņemt lēmumu par prejudiciālā jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības tiesai vai iesniegt Satversmes tiesai pieteikumu par tiesību normu atbilstību Satversmei vai starptautisko tiesību normai.

Pēc puses lūguma senatoru koleģija var pieņemt lēmumu par sprieduma izpildes apturēšanu līdz lietas izskatīšanai kasācijas kārtībā.

Senāta Civillietu departaments, izskatot kasācijas sūdzību, izvērtē pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un pamatotību, pārbaudot, vai tiesa ievērojusi procesuālo tiesību normas un pareizi piemērojusi

materiālo tiesību normas, vai, izskatot lietu, nav pārkāpusi kompetences ietvarus. Civillietu departamenta kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu novērtēšana.

Kasācijas sūdzību Civillietu departaments izskata tiesas sēdē. Ja, izskatot lietu triju senatoru sastāvā, tiesa nenonāk pie vienota viedokļa par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu vai visi senatori uzskata, ka lieta izskatāma paplašinātā sastāvā, tiesa pieņem lēmumu par lietas izskatīšanu paplašinātā Senāta sastāvā.

Izskatījis lietu, Civillietu departaments var taisīt vienu no šādiem spriedumiem:

- atstāt spriedumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt visu spriedumu vai kādu tā daļu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas vai pirmās instances tiesā;
- atcelt visu spriedumu vai tā daļu un atstāt pieteikumu bez izskatīšanas vai arī izbeigt tiesvedību, ja otrās instances tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma noteikumus;
- grozīt spriedumu daļā par prasības apmēru, ja tas nepareizi noteikts, kļūdaini piemērojot materiālo tiesību normu.

Civillietās notiek sprieduma pasludināšana. Pēc senatoru apspriedes tiesa atgriežas sēžu zālē un sēdes priekšsēdētājs pasludina spriedumu, nolasot tā rezolutīvo daļu, un paziņo, kad lietas dalībnieki var iepazīties ar pilnu sprieduma tekstu. Ja senatori atzīst, ka šajā tiesas sēdē nav iespējams taisīt spriedumu, nosaka nākamo tiesas sēdi tuvāko 14 dienu laikā, kurā Senāts paziņos spriedumu.

Senāta spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī.

Senators, kuram, lietu izskatot paplašinātajā sastāvā, bijis atšķirīgs viedoklis par likuma tulkojumu vai piemērošanu, 15 dienu laikā pēc sprieduma pilna teksta sastādīšanas ir tiesīgs rakstveidā izteikt savas atsevišķās domas, kas pievienojamas lietai.

BLAKUS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Civillietu departamentam var iesniegt blakus sūdzību par apgabaltiesu vai Tiesu palātas pieņemto lēmumu. Blakus sūdzību var iesniegt 10 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas, izņemot Civilprocesa likumā speciāli paredzētos gadījumus.

Izskatot blakus sūdzību, Civillietu departaments pārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu un pamatotību un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- atstāt lēmumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt lēmumu pilnīgi vai kādu tā daļu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tai tiesai, kura lēmumu pieņēmusi;
- atcelt lēmumu pilnīgi vai kādu tā daļu un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības;
- grozīt lēmumu.

Par blakus sūdzību pieņemtais Civillietu departamenta lēmums nav pārsūdzams.

Blakus sūdzības izskata rakstveida procesā.

Senāta Krimināllietu departaments

Senāta Krimināllietu departaments atbilstoši Kriminālprocesa likumam kasācijas kārtībā izskata:

- kasācijas protestus vai sūdzības par apelācijas instances tiesas nolēmumiem, kas nav stājušies spēkā;
- kasācijas protestus vai sūdzības par pirmās instances tiesas nolēmumiem, kas pieņemti vienošanās procesā un nav stājušies spēkā;
- lietas, kurās apelācijas instances tiesas vai Senāta nolēmums ir stājies spēkā, ja kriminālprocess atjaunots sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem;
- pieteikumus un protestus par spēkā stājušos tiesas nolēmumu jaunu izskatīšanu sakarā ar materiālo vai procesuālo likuma normu būtisku pārkāpumu.

KASĀCIJAS SŪDZĪBU UN PROTESTU IZSKATĪŠANA

Kasācijas sūdzību var iesniegt apsūdzētais, viņa aizstāvis, cietušais, viņa pārstāvis vai likumiskais pārstāvis. Prokuroram ir tiesības iesniegt kasācijas protestu.

Nolēmuma tiesiskumu kasācijas kārtībā pārbauda tikai tādā gadījumā, ja kasācijas sūdzībā vai protestā izteiktā prasība pamatota ar Krimināllikuma pārkāpumu vai Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

Krimināllikuma pārkāpums ir:

- Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantu nepareiza piemērošana;
- Krimināllikuma panta, tā daļas vai punkta nepareiza piemērošana, kvalificējot noziedzīgu nodarījumu;
- tāda soda veida vai mēra noteikšana apsūdzētajam, kāds nav paredzēts attiecīgajā Krimināllikuma panta sankcijā.

Kriminālprocesa likuma būtiski pārkāpumi,

kas izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu, ir šādi:

- tiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā;
- nav ievēroti apstākļi, kas izslēdz tiesneša piedalīšanos krimināllietas izskatīšanā;
- lieta izskatīta apsūdzētā vai procesā iesaistīto personu prombūtnē, ja apsūdzētā un šo personu piedalīšanās saskaņā ar likumu ir obligāta;
- pārkāptas apsūdzētā tiesības lietot valodu, kuru viņš prot, un izmantot tulka palīdzību;
- apsūdzētajam nav dots vārds aizstāvības runai vai nav dota iespēja teikt pēdējo vārdu;
- lietā nav tiesas sēdes protokola, ja tas ir obligāts;
- taisot spriedumu, pārkāpts tiesas apspriedes noslēpums.

Par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu var atzīt apsūdzētā vai cietušā izraidīšanu no tiesas zāles, ja tā ir bijusi nepamatota un tas ir būtiski ierobežojis šo personu procesuālās tiesības un līdz ar to novedis pie nelikumīga nolēmuma. Par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu var atzīt arī citus likuma pārkāpumus, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma.

Jautājumu par nolēmuma pārbaudi kasācijas kārtībā izlemj Krimināllietu departamenta priekšsēdētāja norīkots senators (referents). Senators, iepazīstoties ar lietu, nosaka tās izskatīšanu rakstveida procesā vai tiesas sēdē, vai arī atsaka pārbaudīt nolēmuma tiesiskumu, ja izteiktā prasība nav pamatota ar likuma pārkāpumu. Lēmumu uzraksta rezolūcijas veidā un tas nav pārsūdzams.

Lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai pēc Senāta ieskata attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, lietu izskata tiesas sēdē.

Gan rakstveida procesā, gan tiesas sēdē lietu izskata triju senatoru sastāvā. Sūdzību vai protestu par lēmumiem, kas pieņemti atsevišķos Kriminālprocesa likumā noteiktos gadījumos, izlemj viens senators. Senāts pierādījumus lietā no jauna neizvērtē. Tiesas nolēmumu tiesiskuma pārbaude notiek kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros. Senāts drīkst pārsniegt prasību apjomu un ietvarus gadījumos, kad konstatē Kriminālprocesa likumā norādītos pārkāpumus un tie nav norādīti sūdzībā vai protestā.

Krimināllietu departaments pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- atstāt nolēmumu negrozītu, bet kasācijas sūdzību vai protestu noraidīt;
- atcelt nolēmumu pilnībā vai tā daļā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai;
- atcelt nolēmumu pilnībā vai tā daļā un izbeigt kriminālprocesu;
- grozīt nolēmumu;
- izbeigt kasācijas tiesvedību.

Ja Senāts konstatē tādu būtisku Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, kuru apelācijas instances tiesa nevar novērst, tas atceļ abu instanču tiesu nolēmumus un nosūta lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Ja lietu izskata mutvārdu procesā tiesas sēdē, lēmuma rezolūtīvo daļu apspriežu istabā paraksta viss tiesas sastāvs. Sēdes priekšsēdētājs vai cits senators no tiesas sastāva to pasludina tiesas sēžu zālē. Motivētu Senāta nolēmumu ne vēlāk kā 5 darba dienu laikā pēc tā pieņemšanas paraksta viss tiesas sastāvs un kopā ar lietu nosūta pirmās instances tiesai vai tiesai, kuras nolēmums atcelts, ja pieņemts lēmums par lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai.

Senāta lēmums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī.

LIETU IZSKATĪŠANA SAKARĀ AR JAUNATKLĀTIEM APSTĀKĻIEM

Tiesības atjaunot kriminālprocesu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem Kriminālprocesa likumā paredzētajos gadījumos ir prokuroram. Lietas, kurās nolēmumu pieņēmusi pirmās instances vai apelācijas instances tiesa, izskata Augstākās tiesas Senāts. Lietas, kurās lēmumu pieņēmis Senāts, - pieci Augstākās tiesas senatori, kuri agrāk nav piedalījušies šīs krimināllietas izskatīšanā, tiesas priekšsēdētāja vai viņa vietnieka vadībā.

Ja Senāts atceļ tiesas nolēmumu pilnībā vai tā daļā, tas atceltajā apjomā atjauno kriminālprocesu un lietu nosūta prokuratūrai vai jaunai izskatīšanai attiecīgās instances tiesai.

SPĒKĀ STĀJUŠOS NOLĒMUMU JAUNA IZSKATĪŠANA SAKARĀ AR MATERIĀLO VAI PROCESUĀLO LIKUMA NORMU BŪTISKU PĀRKĀPUMU

Pieteikumu par kasācijas kārtībā neizskatītas tiesas nolēmuma izskatīšanu no jauna notiesātās un attaisnotās personas uzdevumā vai tādas personas uzdevumā, pret kuru ar tiesas lēmumu kriminālprocess izbeigts, var iesniegt advokāts.

Pēc šo personu lūguma vai pēc savas iniciatīvas protestu var iesniegt ģenerālprokurors vai Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors.

Pieteikumu vai protestu var iesniegt, ja:

- nolēmumu pieņēmis nelikumīgs tiesas sastāvs;
- dienesta izmeklēšanā konstatēts, ka nolēmumu kāds no tiesnešiem nav parakstījis tāpēc, ka likumā noteiktajā kārtībā nav piedalījies nolēmuma pieņemšanā;
- Kriminālprocesa likumā minētie pārkāpumi noveduši pie notiesātās personas stāvokļa nelikumīgas pasliktināšanās.

Pieteikuma vai protesta iesniegšanai nav termiņa ierobežojumu.

Pieteikumu un protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu jaunu izskatīšanu Senāts izskata trīs senatoru sastāvā mutvārdu vai rakstveida procesā. Tiesa pārbauda spriedumu vai lēmumu apstrīdētāja daļā, taču var to pārbaudīt arī pilnā apjomā un attiecībā uz visiem notiesātajiem, ja ir pamats tā atcelšanai par tādiem likuma pārkāpumiem, kas noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas.

Pieteikuma un protesta izskatīšanas rezultātā Senāts var atstāt nolēmumu negrozītu, atcelt nolēmumu pilnībā vai tā daļā un nosūtīt lietu jaunai iztiesāšanai vai izbeigt kriminālprocesu, grozīt nolēmumu vai izbeigt kasācijas tiesvedību.

Senāta Administratīvo lietu departaments

Senāta Administratīvo lietu departamenta kā kasācijas instances tiesas kompetenci noteic Administratīvā procesa likums. Senāta Administratīvo lietu departaments izskata:

- kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas spriedumiem un papildspriedumiem (gan par tādiem, kas pieņemti apgabaltiesā kā apelācijas instances tiesā, gan arī par tādiem, kas pieņemti apgabaltiesā kā pirmās instances tiesā);
- Iesniegumu likumā, likumā „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem”, Informācijas atklātības likumā, Latvijas Soda izpildes kodeksā un Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā noteiktajos gadījumos arī kasācijas sūdzības par Administratīvās rajona tiesas spriedumiem;
- blakus sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas lēmumiem, kā arī Administratīvā procesa likumā paredzētajos gadījumos blakus sūdzības par Administratīvās rajona tiesas lēmumiem;

- pieteikumus par administratīvā akta darbības apturēšanu vai atjaunošanu, kā arī pagaidu norēķulējuma piemērošanu;
- pieteikumus par jaunatklātiem apstākļiem.

Vienlaikus citu likumu specialajās tiesību normās ir noteiktas atsevišķas lietu kategorijas, kurās Administratīvo lietu departaments lietu izspriež kā pirmās (un vienīgās) instances tiesa:

- lietās, kas saistītas ar Saeimas vēlēšanām, izskatot pieteikumus par Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumiem, kas pieņemti par apstrīdētajiem iekšējo komisiju balsu skaitīšanas protokoliem, par Saeimas vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu un par lēmumiem pārdalīt vai nepārdalīt mandātus starp attiecīgajās vēlēšanās reģistrētajiem kandidātiem;
- izskatot pieteikumus par iekšlietu ministra lēmumiem par ārzemnieku iekļaušanu to personu sarakstā, kurām iecerēšana Latvijas Republikā aizliegta.

KASĀCIJAS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemj senatoru kolēģija trīs senatoru sastāvā rīcības sēdē. Ar vienbalsīgu rīcības sēdes lēmumu var tikt atteikta kasācijas tiesvedības ierosināšana:

- ja kasācijas sūdzība neatbilst noteiktām Administratīvā procesa likumā paredzētajām prasībām;
- ja kasācijas sūdzība iesniegta par tiesas spriedumu, kas saskaņā ar likumu nav pārsūdzams;
- ja jautājumā par kasācijas sūdzību norādīto konkrēto materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem attiecībā uz šo tiesību normu piemērošanu un interpretāciju departamenta spriedumos citās līdzīgās lietās ir izveidojusies judikatūra un pārsūdzētais spriedums atbilst tai;
- ja nerodas šaubas par pārsūdzētā tiesas sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā.

Administratīvo lietu departaments, izskatot kasācijas sūdzību, izvērtē pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un pamatotību, pārbaudot, vai tiesa ievērojusi procesuālo tiesību normas un pareizi piemērojusi materiālo tiesību normas, vai, izskatot lietu, nav pārsniegusi savas kompetences robežas. Departamenta kompetencē neietilpst lietas faktiskio apstākļu noskaidrošana un pierādījumu novērtēšana (pārvērtēšana).

Kasācijas sūdzību Administratīvo lietu departaments triju senatoru sastāvā izskata tiesas sēdē vai rakstveida procesā (ja lieta esošie dokumenti ir pietiekami un rakstveida procesam piekrituši

procesa dalībnieki – privātpersonas). Ja, izskatot lietu triju senatoru sastāvā, tiesa nenonāk pie vienota viedokļa vai visi senatori uzskata, ka lieta izskatāma departamenta kopsēdē, tiesa pieņem lēmumu par lietas nodošanu izskatīšanai kopsēdē.

Izskatījis lietu, Administratīvo lietu departaments var taisīt vienu no šādiem spriedumiem:

- atstāt spriedumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt spriedumu pilnībā vai daļā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances vai pirmās instances tiesai;
- atcelt spriedumu pilnībā vai daļā un izbeigt tiesvedību vai arī atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja zemākas instances tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma noteikumus par pienākumu izbeigt tiesvedību lietā vai atstāt pieteikumu bez izskatīšanas.

Spriedumu sastāda 30 dienu laikā pēc tiesas sēdes. Izņēmuma gadījumā, ja tiesa sprieduma sastādīšanas laikā konstatē, ka lietas sarežģītības dēļ nepieciešams ilgāks termiņš, tā nosaka citu sprieduma sastādīšanas datumu tuvāko divu mēnešu laikā. Procesa dalībniekiem tiek paziņots datums, kurā spriedums tiks sastādīts un tā noraksts būs pieejams Senāta kancelejā.

Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

BLAKUS SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Blakus sūdzības izskata rakstveida procesā. Ja tiesa uzskata, ka blakus sūdzību lietderīgāk izskatīt tiesas sēdē, tā var noteikt blakus sūdzības izskatīšanu mutvārdu procesā.

Izskatot blakus sūdzību, Administratīvo lietu departaments pārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu un pamatotību un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- atstāt lēmumu negrozītu, bet sūdzību noraidīt;
- atcelt lēmumu pilnībā vai daļā un nodot jaunai izskatīšanai tajā tiesā, kas lēmumu pieņēmusi;
- atcelt lēmumu pilnībā vai daļā un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības;
- grozīt lēmumu.

Ja nav objektīvu šķēršļu jautājuma izlemšanai pēc būtības, Administratīvo lietu departamentam, izskatot blakus sūdzību, ir pienākums ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības.

Administratīvo lietu departamenta par blakus sūdzību pieņemtais lēmums nav pārsūdzams, un tas stājas spēkā pasludināšanas (sastādīšanas) dienā.

KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTAS SĒDE. UZ APSŪDZĒTO SOLA LABAJĀ PUSĒ ATRODAS APSŪDZĒTIE, KAM PIEMĒROTS DROŠĪBAS LĪDZEKLIS APCIETINĀJUMS. VIŅIEM PRIEKŠĀ PIE GALDA ADVOKĀTI, BET PRETĒJĀ PUSĒ – PROKURORS

SENĀTS PAPLAŠINĀTĀ SASTĀVĀ. SENĀTA CIVILLIETU DEPARTAMENTS PARASTI LIETAS SKATA TRĪS SENATORU SASTĀVĀ, TAČU ATSEVIŠĶOS GADĪJUMOS AR SENATORU KOLĒGIJAS VIENBALSĪGU LĒMUMU VAR LIETU NODOT SKATĪŠANAI PAPLAŠINĀTĀ – SEPTIŅU SENATORU SASTĀVĀ

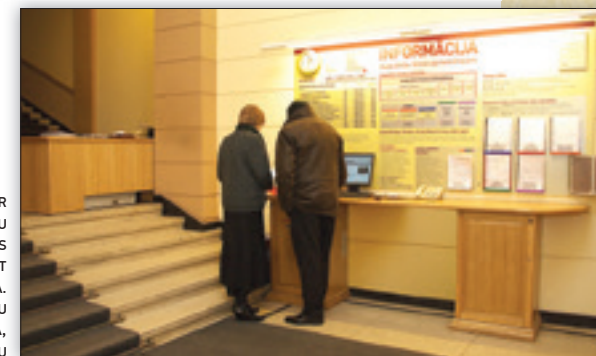
SPRIEDUMA PASLUDINĀŠANA CIVILLIETU TIESU PALĀTĀ. TIESAI IENĀKOT UN AIZEJOT NO SĒŽU ZĀLES, VISIEM KLĀTESOŠAJIEM JĀPIECĒĻAS. ĀRĪ TIESAS SPRIEDUMU NOKLAUSĀS, KĀJĀS STĀVOT

RĪCĪBAS SĒDE SENĀTA ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTĀ. SENATORU KOLĒGIJA TRĪS SENATORU SASTĀVĀ IZLEMJ JAUTĀJUMU PAR KASĀCIJAS TIESVEDĪBAS IEROSINĀŠANU VAI ATTEIKUMU

INFORMĀCIJAS STENDS VESTIBILĀ. TIESAS APMEKLĒTĀJI TAJĀ VAR IEPĀZĪTIES AR INFORMĀCIJAS IZSNIEGŠANAS UN PERSONU IESNIEGUMU PIENĒMŠANAS KĀRTĪBU, TIESAS SĒŽU SARAKSTIEM, LIETU SADALES KĀRTĪBU UN CITU NODERĪGU INFORMĀCIJU. TO VISU VAR ARĪ IZLASĪT AUGSTĀKĀS TIESAS MĀJAS LAPĀ DATORĀ, KAS IR STENDA SASTĀVDAĻA. LAI ATVIEGLOTU IEDZĪVOTĀJIEM SŪDZĪBU UN IESNIEGUMU NODOŠANU AUGSTĀKAJAI TIESAI, VESTIBILĀ PIE IEEJAS IEKĀRTOTA VIETA, KUR VAR ATSTĀT SAVU SŪTĪJUMU

III

AUGSTĀKĀS TIESAS VĒSTURE

Latvijas Senāta
vadība
1918.–1940. gadā

Senāta Apvienotās sapulces
priekšsēdētāji

Kristaps Valters
1920-1934

Aleksandrs
Gubens
1934-1940

Civilās kasācijas
departamenta priekšsēdētāji

Kārlis Ozoliņš	1919-1933
Augusts Lēbers	1933-1934
Osvalds Ozoliņš	1934-1940

Kriminālās kasācijas
departamenta priekšsēdētāji

Mīkels Gobinš	1919-1931
Aleksandrs Gubens	1931-1940
Jānis Balodis	1940

Administratīvā
departamenta priekšsēdētāji

Kristaps Valters	1919-1934
Jānis Kalacs	1934-1940

Senāta virsprokurori

Voldemārs Zāmuels	1919-1921
Aleksandrs Haritonovskis	1922-1933
Voldemārs Kaņepits	1933-1936
Fricis Zilbers	1936-1940

Senāta Spriedumu biroja vadītājs
Kārlis Ducmanis 1938-1940

1. SVARĪGĀKIE DARBĪBAS POSMI

SENĀTA DIBINĀŠANA UN DARBĪBAS SĀKUMS

Līdz 1918. gada 18. novembrim Latvijas teritorijā funkcionēja Krievijas impērijas tiesu sistēma ar Tiesu palātu un Valdošo Senātu Pēterburgā. Jaunajai valstij pēc neatkarības proklamēšanas vajadzēja organizēt pašai savu tiesību sistēmu. Lai arī nozīmīga bija diplomātiskā cīņa par jaunās valsts neatkarības starptautisko atzīšanu un nacionālo bruņoto spēku organizēšana, tomēr ne mazāk svarīga bija tiesu reforma. Pirmais tieslietu ministrs Pēteris Juraševskis un viņa biedrs Eduards Strautnieks, abi bija zvērināti advokāti, nekavējoties sāka sarunas par tiesu izveidošanu un tiesu pamatlikumu izdošanu.

Latvijas Tautas padome 1918. gada 6. decembrī pieņēma Pagaidu nolikumu par Latvijas tiesām un tiesāšanas kārtību, kas noteica jaunās valsts tiesu sistēmu, kuru veidoja mīrtiesas, apgabaltiesas, Tiesu palāta un Latvijas Senāts. Par kasācijas instanci visās lietās noteica Latvijas Senātu, kas izspriež lietas koleģiālā sastāvā un iedalās trīs departamentos – Civilās kasācijas, Kriminālās kasācijas un Administratīvajā departamentā. Visu departamentu kopēja institūcija bija Apvienotā sapulce.

Senāta sastāvā darbojās Augstākā disciplinārā tiesa, kurā uz vienu gadu ievēlēja trīs senatus un divus Tiesu palātas locekļus. Pie Senāta darbojās arī virsprokurors ar biedriem.

Senators jeb Senāta loceklis, kā viņus toreiz sauca, amatā apstiprināja Pagaidu valdība, pēc tam Tautas Padome un Saeima, no Tieslietu ministrijas ieteiktiem kandidātiem.

Jau nākošajā dienā pēc pagaidu nolikuma pieņemšanas, 1918. gada 7. decembrī Pagaidu valdība iecēla pirmos senatus – zvērinātus advokātus Jāni Graudiņu un Kristapu Valteru. Par Senāta dibināšanas dienu uzskata 1918. gada 19. decembri, kad senatoru amatā iecēli Kārlis Ozoliņš, Voldemārs Zāmuels, Mīkels Gobinš, Pauls Mincs un Reisners. Divi pēdējie faktiski senatora pienākumus nav pildījuši, savukārt viņu vietā nāca Augusts Lēbers.

Drīz pēc šim iecelšanām, Pagaidu valdībai lielnieku okupācijas dēļ no Rīgas aizejot, Senāts pārtrauca darbību līdz 1919. gada 15. jūlijam. To atjaunoja pēc tam, kad valdība atgriezās Rīgā. Ar šo laiku sākās īstais tiesu organizēšanas darbs. Pirmais Senāta rīcības sēdes žurnāls sastādīts 1919. gada 10. septembrī. Šajā sēdē arī nolasīts

tieslietu ministra raksts, ka Tautas padome 5. septembrī apstiprinājusi sešus senatus. 23. septembrī Ministru kabinets senatoru Voldemāru Zāmuelu iecēla par pirmo Senāta virsprokuroru.

Sākumā senatoru sastāvu vēlēja atsevišķi katrai departamenta sēdei, jo senatoru skaits nebija pietiekošs, lai izveidotu pastāvīgus sastāvus. Tikai 1919. gada 2. oktobra kopsēdē Senāts ievēlēja departamentu priekšsēdētājus un sadalīja senatus pa departamentiem. Tā kā pavisam bija tikai 6 senatori, katrā departamentā ievēlēja priekšsēdētāju un vienu pastāvīgu locekli, un vienu pagaidu locekli, kas vienlaikus bija pastāvīgais loceklis citā departamentā.

Pirmajā gadā Senāts nodarbojās ar dažādiem juridiskiem un organizatoriskiem jautājumiem, nevis ar kasācijas sūdzību izskatīšanu. Senatori izstrādāja un iesniedza Tieslietu ministrijai vairākus likumprojektus: Latvijas Senāta pamatnoteikumus, Instrukciju Latvijas tiesu iestādēm, Noteikumus par aizbildnības un aizgādības lietām, Likumu par Latvijas tiesu spriedumu ievada formu, Instrukciju par krievu un vācu valodu lietošanu Latvijas tiesās.

Līdz 1920. gada 3. jūnijam nebija pastāvīga Senāta apvienotās sapulces priekšsēdētāja. Šo amatu katru reizi izpildīja tā departamenta priekšsēdētājs, no kura nāca lieta vai uz kuru attiecās apspriežamais jautājums. Tad par pastāvīgu priekšsēdētāju „kopīgu rīcības un tiesas sēžu vadīšanai” ievēlēja Administratīvajā departamenta priekšsēdētāju Kristapu Valteru. Vienlaikus viņš turpināja vadīt arī Administratīvo departamentu un kā senators piedalīties tiesu lietu izskatīšanā.

DARBĪBA LĪDZ 1940. GADAM

Pirmajiem sešiem senatoriem sekoja citi izcili juristi, kas godam veica augstākā tiesneša pienākumus: Bronislavs Nagujevskis, Andrejs Simanis, Aleksandrs Gubens, Fridrihs Vesmanis, Baldvins Disterlo, Jānis Kalacs, Aleksandrs Pētersons, Kārlis Puriņš, Fricis Zilbers, Fridrihs Konrads, Jānis Balodis, Osvalds Ozoliņš, Jānis Rudolfs Alksnis, Mintauts Čakste, Vladimirs Bukovskis, Jēkabs Grots, Jānis Skudre, Kārlis Ducmanis, Pēteris Leitāns, Pēteris Stērste, Jānis Ankravs, Teodors Bergtāls, Augusts Rumpēters, Maksis Ratermanis. Senāta pastāvēšanas laikā senatora amatos bija iecēli 30 tiesneši, bet vienlaikus strādāja ne vairāk kā 17 senatori.

Latvijas valsts pirmsākumā tieši senatori vadīja un uzraudzīja Krievijas likumu piemērošanu un Latvijas jaunizdoto likumu vienādu un pareizu tulkošanu. Senāts pakāpeniski kļuva par patiesi augstāko tiesu instanci valstī un deva lielu ieguldījumu tiesu prakses nostiprināšanā un nacionālo tiesību attīstībā. 1933. gadā sakarā ar Sodū likuma stāšanos spēkā Senāta sēžu zālē notika svinīgs akts, kurā tieslietu ministrs jaunā Sodū likuma pirmo eksemplāru nodeva Senāta Kriminālās kasācijas departamenta priekšsēdētājam Aleksandram Gubenam kā augstākajam likuma izpildītājam. 1937. gadā pieņemta Civillikuma izstrādāšanas komisijas vadītājs bija senators Vladimirs Bukovskis, tajā strādāja arī senatori Osvalds Ozoliņš un Augusts Lēbers, bet ievadu sagatavoja senators Kārlis Ducmanis.

Senāta
Apvienotās sapulces
priekšsēdētājs
Aleksandrs Gubens
1938. gadā:

„Lai tie, kuriem dots augstais
neatkarīga soģa amats valsti, vienmēr
apzinās, ka upurēšana uz Temīdas
altāriem prasa skaidru sirdi un tīru
sirdsapziņu!

Lai soģi neaizmirst, ka pilsoņu
attiecības tiesas forumā neatkarīga
tiesa sver uz vienādiem svariem un
mēro ar vienādiem mēriem!

Lai savās tiesnešu togās soģi vienmēr
patur vērā, ka tiesas spriedumos
vispilnīgāk jāatspoguļojas tiesiskās
valsts kardinālpazīmēm – taisnības un
taisnprātības momentiem!

Tiesneša iekšējai balsij vajaga būt
tik izsmalcināti dzirdīgai, ka viņš
izjūt to, kas ar miesīgām ausīm nav
sadzirdams, viņa iekšējām skatam
vajaga būt tik redzīgam, ka viņš
saskata vairāk nekā to saredz viņa
miesīgās acis. Šāda skata priekšā
kritīs plīvuri, kas aizsedz taisnību, un
šāda dzirde izšķīrs liekļu balsi – un
glorificēs Taisnību.”

LATVIJAS SENĀTS 1938. GADĀ.

1. RINDĀ NO KREISĀS SENATORI

ROBERTS ALKSŅIS, JĀNIS BALODIS,
DR. KĀRLIS PURIŅŠ, CIVILĀS KASĀCIJAS
DEPARTAMENTA PRIEKŠSĒDĒTĀJS
OSVALDS OZOLIŅŠ, APVIENOTĀS SAPULCES
UN KRIMINĀLĀS KASĀCIJAS DEPARTAMENTA
PRIEKŠSĒDĒTĀJS ALEKSANDRS GUBENS,
ADMINISTRATĪVĀ DEPARTAMENTA
PRIEKŠSĒDĒTĀJS JĀNIS KALACS,
VIRSPROKURORS FRICIS ZILBERS,
SENATORI FRIDRIHS KONRADI,
KĀRLIS DUCMANIS.

2. RINDĀ AUGUSTS RUMPĒTERS, PROKURORS
ERASTS BITE, SENATORI PĒTERIS STĒRSTE,
JĒKABS GROTS, MINTAUTS ČĀKSTE,
JĀNIS SKUDRE, PĒTERIS LEITĀNS,
JĀNIS ANKRAVS, TEODORS BERGTĀLS,
PROKURORS TEODORS ŪDRIS

Senāta darba apjomu lietu iztiesāšanā raksturo skaitļi: 22 pastāvēšanas gados Senāta Kriminālās kasācijas departaments izspriedis pavisam 18 458 lietas, Civilās kasācijas departaments – 16 299 lietas un Administratīvais departaments – 28 397, tātad kopā vidēji 3000 lietas gadā. Apvienotā sapulce izlēmusi aptuveni 600 dažādas lietas.

Apmēram 4800 spriedumus Senāts publicējis, Senāta spriedumu krājumi aptver vairāk nekā 6000 lappušu. Šodien tie ir bibliogrāfisks retums.

Senāts ar savu praksi bija ieguvis atzinību ne tikai Latvijā, bet arī ārzemēs. Ievēribu pelnījusi īpaši metodiski pārliecinošā likumu iztulkošana un piemērošana. Latvijas Senāta atzišanu veicinājuši Senāta spriedumu tulkojumi vācu un krievu valodās, bieži vien kopā ar komentāriem. Vismaz 70 Senāta spriedumi parādījās tulkojumā Latvijas vācu juristu biedrības žurnālā, vairāk nekā 30 spriedumi izdoti krievu valodā Rīgas žurnālā “Zakon i sud” un 20 Senāta spriedumi publicēti tulkojumā juridiskos žurnālos ārzemēs.

Latvijas Senāts savas darbības pirmsākumos uzņēmās arī konstitucionālās justīcijas funkcijas. Vairākos spriedumos Senāts pārbaudīja, vai Ministru kabinets pagaidu rīkojumus izdevis Satversmē un likumā par Ministru kabineta tiesību izdot pagaidu noteikumus noteiktās kompetences ietvaros. Tomēr pēc konstitucionālā konflikta Saeimas deputāta Jāņa Goldmaņa imunitātes lietā Latvijas Senāts konsekvēnti norobežojās no konstitucionālītātes jautājumu izlemšanas.

Pēc Kārļa Ulmaņa 1934. gada 15. maija apvērsuma Senāts nepakļāvās autoritāras valsts idejām. Kad Senātam tika lūgts apsvēikt jauno valdību, atzīstot arī apvērsuma likumību, Kristaps Valters tam pretojās, norādot, ka to atzīt nav iespējams. Tāpat Senāts pēc vairāku senatoru iebildumiem noraidīja Kārļa Ulmaņa ievēlēšanu par Senāta Goda tiesnesi.

Tieslietu ministrs izvirzīja prasību izveidot „latviskās tiesības” un „latviskās tiesas”, norādot, ka „nevar būt pareiza sprieduma, ja ... tiesneša pārliecībā trūkst iekšējās saskaņas ar 15. maija idejām”. Tas nozīmēja politizēt tiesību sistēmu. Taču Senāta spriedumos nav saskatāmas „nodevas” 15. maija idejām, kaut arī Apvienotās sapulces priekšsēdim Kristapam Valteram nācās zaudēt amatu.

SENĀTA LIKVIDĒŠANA

Senāts darbojās līdz 1940. gada 26. novembrim, kad senatori saņēma LPSR tieslietu tautas komisāra pavēli par viņu atbrīvošanu no darba tajā pašā dienā.

Sākās represijas, kas skāra arī tiesnešus. No 16 tā brīža senatoriem un septiņiem bijušajiem senatoriem tikai trijiem bija lemts palikt Latvijā. Septiņi senatori tika deportēti uz Sibīriju un tur gāja bojā, trīspadsmit senatori Otrā pasaules kara beigās devās trimdā.

Kaut arī bez amata, bijušie senatori saglabāja uzticību Latvijas valstij, nekļuva kolaboracionisti un nesadarbojās ar padomju valdību. Senatori iesaistījās virknē politisku akciju, kuras bija vērstas uz Latvijas Republikas neatkarības saglabāšanu un atjaunošanu, piemēram, Latvijas valstij lojāla vēlēšanu saraksta veidošanā 1940. gada jūlija vēlēšanām, Latvijas Centrālās Padomes politiskā memoranda par Latvijas Republikas faktiskās suverenitātes atjaunošanu parakstīšanā 1944. gadā. Īpaši nozīmīgs bija Latvijas Senāta senatoru trimdā sagatavotais atzinums par 1922. gada Satversmes spēkā esamību okupācijas apstākļos. Trimdas senatoru atzinumu savā 2007. gada spriedumā Robežlīguma lietā vairākkārt ir citējusi Satversmes tiesa, ņemot vērā, ka tajā skaidri formulēta Latvijas valsts nepārtrauktība.

PADOMJU LAIKS

Pēc padomju okupācijas un Latvijas iekļaušanas PSRS sastāvā 1940. gada 11. novembrī izdots Augusta Kirhenšteina parakstīts Latvijas PSR Augstākās Padomes prezidija dekrēts par Latvijas PSR tiesu sistēmas pārveidošanu. Miertiesas pārveidoja par Tautas tiesām, apgabaltiesas par tā paša nosaukuma tiesām, kas darbojas uz PSRS likuma pamata, Tiesu palātas – par Latvijas PSR Augstāko tiesu, bet Senātu likvidēja vispār.

Sākoties otrajam pasaulei karam, vācu okupācijas laikā daļēji tika atjaunotas līdz 1940. gadam funkcionējušās iestādes, taču Senāta darbs netika atjaunots.

Pēc 1944. gada Latvijā izveidoja padomju tiesu sistēmu. Republikā pastāvēja divu pakāpju tiesu sistēma - rajonu un pilsētu tautas tiesas un Latvijas PSR Augstākā tiesa. Augstākā tiesa skatīja civillietas un krimināllietas otrajā instancē, kā arī dažas krimināllietas pirmajā instancē, piemēram, par slepkavībām pastiprinātos apstākļos, banditismu, valsts noziegumiem. Šie spriedumi bija galīgi un nebija pārsūdzami.

No 1959. gada līdz 1970. gadam, kad bija likvidēta Tieslietu ministrija, Augstākās tiesas funkcija bija arī tautas tiesu un notariāta kanтору vadība.

Sākumā daļu tiesnešu sastāva veidoja iebrāucēji no PSRS. Sākot ar sešdesmitajiem gadiem, par tiesnešiem sāka strādāt arī Latvijas Valsts universitātē izglītību ieguvuši latviešu juristi, un astoņdesmitajos gados tādi bija gandrīz visi Augstākās tiesas locekļi (kā toreiz sauca tiesnešus). 1985.-1990. gadā no 33 Augstākās tiesas tiesnešiem 7 nebija latvieši un tikai daži no viņiem nerunāja latviski.

SPRIEDUMS – NOŠAUT.

ČETRU STUNDU PRATINĀŠANAS PROTOKOLS IR
TĒS – DIVARAPUS LAPAS. LĒMUMS: PAR AKTĪVU
CĪŅU PRET REVOLUCIONĀRO KUSTĪBU SENATORU
JĒKABU GROTU NOŠAUT. PERSONĪGO ĪPAŠUMU –
KONFISCĒT. TĀLĀK LIETĀ SEKO AKTS, SASTĀDĪTS
1942. GADA 17. JŪNIJĀ PLKST. 23.00 PAR TO,
KA SODS IZPILDĪTS

SENATORA MAZDĒLS AUGSTĀKĀS TIESAS
MUZEJĀ. JĒKABA GROTA MAZDĒLS SIGULDAS
EV. LUTERISKĀS DRAUDZES MĀCĪTĀJS
ĀNDREJS GROTS LASA SAVA VECĒVA
REPRESIJU LIETU

BOĻESLAVS AZĀNS.
LATVIJAS PSR AUGSTĀKĀS TIESAS
PRIEKŠSĒDĒTĀJS NO 1956. LĪDZ
1985. GADAM

Augstākās tiesas tiesnešus un tiesas piesēdētājus uz pieciem gadiem ievēlēja Latvijas PSR Augstākā padome. Tiesu Augstākajā tiesā sprieda viens tiesnesis un divi tiesas piesēdētāji. Augstākajā tiesā bija divas kolēģijas - Civillietu tiesas kolēģija un Krimināllietu tiesas kolēģija. Protestus par kolēģiju spriedumiem izskatīja Augstākās tiesas Prezidijs, bet protestus par Prezidija lēmumiem - Augstākās tiesas Plēnums. Plēnums arī apkopoja tiesu praksi, statistiku, apstiprināja kolēģiju sastāvu un deva vadošus norādījumus tautas tiesām.

ATMODA UN NEATKARĪGĀS LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀS TIESAS IZVEIDOŠANA

1985. gadā pēc PSKP CK ģenerālsēdētāja Mihaila Gorbačova izsludinātā „pārbūves un atklātības kurss” Padomju Savienībā sākās pārmaiņas arī attiecībā uz tās atsevišķo republiku kaut vai nelielu patstāvību. Aizvien spēcīgāk Baltijā atdzima nacionālās idejas, kas pārauga vispārējā tautas atmodā, kuras virzītājs Latvijā bija Latvijas Tautas fronte (LTF) un Latvijas Nacionālā Neatkarības kustība (LNNK). Atmodas procesos aktīvi iesaistījās radošā inteliģence, arī juristi.

LTF atbalsta grupa izveidojās arī Augstākajā tiesā, tās vadītājs bija tiesnesis Andrejs Lepse. Atbalsta grupas dalībnieki regulāri sanāca kopā, apsprieda aktuālus Tautas frontes darbības jautājumus, vāca ziedojumus LTF fondam, izplatīja laikrakstu “Atmoda”, dežurēja frontes štābā.

Atmodas laikā bieži notika konfrontācijas starp demonstrantiem, piketētājiem un miliciju. Miliči piketētājus aizturēja, bet tiesneši bieži vien milicijas rīcību nesankcionēja un demonstrantus atbrīvoja. Parasti šos lēmumus noprotēja Latvijas PSR Prokuratūra, taču atbalstīja Augstākā tiesa. Bija arī rajonu tautas tiesnešu lēmumi, ar kuriem demonstrantus sodīja. Bieži šādus lēmumus Augstākā tiesa atcēla un lietas izbeidza.

Sevišķi minama tā sauktā Lujāna lieta 1988. gadā, kurā puisim, kurš 14. jūnijā mītiņa laikā demonstrēja plakātu, Latvijas PSR Prokuratūra un VDK bija cēlušies smagu apsūdzību par ļaunprātīgu huligānismu un Padomju valsts un sabiedriskās iekārtas diskreditēšanu. Notika tas, ko negaidīja ne varas un komunistiskās partijas funkcionāri, ne arī simti klausītāju, kas pārpildīja sešu zāli un vairākas dienas ar plakātiem un sarkanbaltajiem karogiem rokās pulcējās ap Augstākās tiesas ēku. Tiesas sēdē, ko vadīja tiesnesis Luko Lotko, Lujānu pilnībā attaisnoja. Šī lieta Latvijas justīcijas vēsturē tiek vērtēta kā pagrieziena punkts uz tiesu politisko neitralitāti.

Augstākās tiesas Plēnums vēl pirms faktiskās valsts neatkarības atjaunošanas un tiesu reformai nepieciešamās likumdošanas bāzes radīšanas pieņēma vēsturiski svarīgus un drosmīgus lēmumus.

Lai novērstu komunistiskās partijas ietekmi uz tiesām, 1990. gada 14. februāra Plēnuma lēmums noteica, ka tiesneša amats nav savienojams ar piederību politiskajām partijām un sabiedriski politiskajām organizācijām.

1990. gada 23. aprīlī plēnums aicināja toreizējo Latvijas PSR Augstāko Padomi atzīt par nelikumīgiem visus tos tiesu un ārpustiesu institūciju nolēmumus, ar kuriem pēc okupācijas valsts likumiem bija represēti Latvijas iedzīvotāji, un tos rehabilitēt.

1990. gada 4. maijā Augstākā Padome pieņēma deklarāciju „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”, kas ieguva konstitucionāla akta juridisko spēku, un atjaunoja tos 1922. gada Satversmes četrus pantus, kuri nosaka Latvijas valsts konstitucionāli tiesisko pamatu. Savukārt 1991. gada 21. augustā pieņemtais konstitucionālais likums „Par Latvijas Republikas valstisko statusu” pilnībā atjaunoja valsts iekārtu atbilstoši Latvijas Republikas 1922. gada 15. februāra Satversmei. Valsts iestādes ieguva ne tikai jaunus nosaukumus, bet arī jaunu darbības saturu. Latvijas PSR Augstāko tiesu pārdēvēja par Latvijas Republikas Augstāko tiesu. 1990. gada 16. maijā Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatam izvirzīja Gvido Zemribo kandidatūru. Zemribo bija Augstākās tiesas priekšsēdētājs kopš 1985. gada un saņēma deputātu atbalstu turpināt darbu un uzdevumu veidot neatkarīgās Latvijas Republikas Augstāko tiesu.

1991. gada 11. marta Augstākās tiesas plēnuma lēmumā „Par Latvijas Republikas tiesu neatkarību” pirmo reizi noteikti tiesu neatkarības un lietu iztiesāšanas pamatprincipi, kas atbilda starptautiskajiem standartiem. 8. aprīlī, tērpušies mantijās un amata zīmēs, kas bija darināti pēc Latvijas Senāta tiesnešu amata tērpu parauga, Augstākās tiesas tiesneši devās uz Augstāko Padomi uz pirmo zvēresta došanas ceremoniju.

**AUGSTĀKĀS TIESAS TIESNEŠI PIRMAJĀ
ZVĒRESTA DOŠANAS CEREMONIJĀ
1991. GADA 8. APRĪLĪ. PADOMJU REŽIMA
GADOS, KAUT ARĪ LPSR KONSTITŪCIJĀ BIJA
IERAKSTĪTS, KA TIESNEŠIEM JĀDOD ZVĒRESTS,
TAS NETIKA REALIZĒTS. ATJAUNOJOT
LATVIJAS VALSTI UN TIESU SISTĒMU, TĪKA
ATJAUNOTS ARĪ TIESNEŠA ZVĒRESTS, UN TO
DEVA VISI TIESNEŠI, NEATKARĪGI NO TIESĀ
NOSTRĀDĀTĀ LAIKA. TIESNEŠI ZVĒRĒJA BŪT
GODĪGI UN TAISNĪGI, NOSKAI DROT PATIESĪBU
UN TIESU SPRIEST STINGRĀ SASKAŅĀ AR
LATVIJAS REPUBLIKAS LIKUMIEM**

REPRESĒTO REABILITĀCIJA

No 1990. gada līdz 2004. gadam saskaņā ar likumu „Par nelikumīgi represēto personu rehabilitāciju” Augstākajā tiesā darbojās Rehabilitācijas daļa. Tās uzdevums bija pārskatīt krimināllietas un sagatavot materiālus to personu rehabilitēšanai, kuras padomju okupācijas gados notiesātas ar kara tribunālu vai tiesu spriedumiem.

Pavisam sastādīti vairāk nekā 30 tūkstoši slēdzienu, rehabilitācijas apliecības izsniegtas apmēram 12 250 personām, rehabilitācija atteikta 2545 personām. Rehabilitācijas daļas vadītāja Biruta Puķe 14 gadus uzklusēja traģiskus dzīvesstāstus un pētīja arhīvu dokumentus. Gadijumos, kad krimināllietas nebija Latvijas arhīvos, izsūtīja pieprasījumus uz Krievijas iekšlietu ministriju un dažādiem arhīviem, visbiežāk – Krasnojarskas un Magadanas, kā arī Komi APSR un Kazahstānas Republikas Iekšlietu ministriju arhīviem.

Augstākā tiesa represētajiem un viņu tuviniekiem izsniedza arī dažādas izziņas – par mantas konfiskāciju, ieslodzījuma un noziedzīguma vietām, piedalīšanos nacionālajā pretošanās kustībā, miršanas fakta konstatāciju. Likums „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” nosaka, ka valsts nodrošina šo personu likteņu vēsturisku izpēti. Augstākās tiesas Rehabilitācijas daļas sagatavotie dokumenti palīdzēja izprast nozīmīgu laika posmu Latvijas vēsturē. Rehabilitācijas daļa sadarbojās ar Kara un Vēstures muzejiem piemiņas brīžu, publikāciju, izstāžu veidošanā.

LUJĀNA LIETA 1988. GADĀ.
ŠĪ LIETA LATVIJAS JUSTĪCIJAS VĒSTURĒ
RAKSTUROTA KĀ PAGRIEZIENS UZ TIESU
POLITISKO NEITRALITĀTI. PIRMO REIZI BIJUŠĀS
PADOMJU SAVIENĪBAS TIESU VĒSTURĒ
TĪKA ATTAISNOTS PAR PADOMJU VALSTS UN
SABIEDRISKĀS IEKĀRTAS DISKREDITĒŠANU
APSŪDZĒTAIS. TIESAS SĒDĪ VADA TIESNESIS
LUKO LOTKO

Pirmais Senāta departamentu un tiesu palātu sastāvs, apstiprināts 1995. gada 3. oktobrī

Senāta Civillietu departaments: priekšsēdētājs Mārtiņš Dudelis, senatori Imants Fridrihsons, Zigmaris Gencs, Rolands Krauze, Roberts Namatēvs, Rita Saulīte, Ruta Zāķe, Māriete Zāģere.

Senāta Krimināllietu departaments: priekšsēdētājs Pāvels Gruzīns, senatori Frīdis Jaunbelzējs, Astrida Kazārova, Georgijs Kuzņecovs, Zaiga Raupa, Vilnis Vietnieks.

Civillietu tiesu palāta: priekšsēdētājs Gunārs Aigars, tiesneši Vanda Čirule, Ojārs Druks-Jaunzemis, Raimonds Grāvelis, Māra Katlāpa, Ausma Kalvāne, Ilgars Zigfrīds Šēteris, Irēna Vinkšne, Aiva Zariņa.

Krimināllietu tiesu palāta: priekšsēdētājs Andrejs Lepse, tiesneši Ivars Bičkovičs, Aija Branta, Voldemārs Čiževskis, Valda Eilande, Artūrs Freibergs, Nadežda Ramona Jansone, Ausma Keiša, Luka Lotko, Anīta Nusberga, Leontīne Plūksna, Ludmila Poļakova, Valdis Salmiņš.

Pirmais Senāta Administratīvo lietu departamenta sastāvs, apstiprināts 2004. gada 6. februārī

Priekšsēdētājs Valerijans Jonikāns, senatori Jautrite Briede, Ilze Skultāne, Edīte Vernuša, Gunta Višņakova.

TRĪSPAKĀPJU TIESU SISTĒMAS IZVEIDOŠANA

Pēc neatkarības atjaunošanas, veidojot tiesu sistēmu, tajā skaitā arī Augstāko tiesu, nebija jāsāk no „tīras baltas lapas”, jo Latvijas tiesu sistēmas reformā tika izmantota neatkarīgās Latvijas laika normatīvā bāze, kas tika papildināta ar jaunu.

1992. gada 15. decembrī Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma likumu “Par tiesu varu”, kas uzskatāms par Latvijas tiesu reformas tiesisko pamatu. Pirmo reizi likumā tika nostiprināts varas dalīšanas princips, nosakot, ka Latvijas Republikā līdzās likumdošanas un izpildu varai pastāv neatkarīga tiesu vara. Likums paredzēja pārveidot Latvijas tiesas, ieviešot trīspakāpju sistēmu: no jauna izveidoja piecas apgabaltiesas un Augstāko tiesu sadalīja kasācijas instancē Senātā un apelācijas instancē - tiesu palātās. Atšķirībā no padomju sistēmas, Augstākajai tiesai vairs nebija zemāko instanču tiesu uzraudzības funkcijas.

1995. gada 3. oktobrī Augstākās tiesas plēnums ar lēmumu “Par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta departamentu un tiesu palātu izveidošanu” radīja Augstākās tiesas jauno struktūru – apstiprināja Civillietu tiesu palātas, Krimināllietu tiesu palātas, kā arī Senāta Civillietu un Krimināllietu departamentu tiesnešu sastāvu un priekšsēdētājus. Senāta Administratīvo lietu departaments darbu sāka 2004. gada 6. februārī.

IEKĻAUŠANĀS EIROPAS TIESĪBU SISTĒMĀ

Straujās pārmaiņas valsts ekonomiskajā un politiskajā dzīvē, īpašuma tiesību maiņa, denacionalizācijas un privatizācijas procesi, sabiedrības noslāņošanās un kriminogēnās problēmas, tiesu un tiesību reforma un citi procesi likuši mainīties Augstākajai tiesai un prasījuši no tiesnešiem profesionālu attīstību.

Jaunākais attīstības posms Augstākajā tiesā saistīts ar izmaiņām, kas valsts dzīvē notikušas pēc iestāšanās Eiropas Savienībā. Tiek pilnveidots tiesas spriešanas process, prasme interpretēt tiesību normas atbilstoši prasībām, kādas tiesām izvirzītas, Latvijai iekļaujoties Eiropas demokrātiskajā sabiedrībā. Tiek apgūta Eiropas Savienības normatīvā bāze, Eiropas Savienības tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Pieaug cilvēktiesību loma, pilnveidojas administratīvais process un administratīvo tiesu atzars.

Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā aktivāka kļuvusi Augstākās tiesas sadarbība ar citu valstu tiesām un starptautiskām organizācijām, notiek regulāra pieredzes apmaiņa starp nacionālajām augstākajām tiesām un dažādu jomu speciālistiem.

Latvijas Augstākā tiesa darbojas starptautiskās organizācijās.

2004. gada 10. martā Parīzē, piedaloties 24 pārstāvjiem no Eiropas Savienības dalībvalstu un kandidātvalstu, tai skaitā Latvijas, augstākajām vispārējās jurisdikcijas tiesām, nodibināta ES Augstāko tiesu priekšsēdētāju asociācija (*Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union*). Asociācijas biedri ir ES dalībvalstu augstāko tiesu priekšsēdētāji. Asociācijas mērķis ir veicināt viedokļu un pieredzes apmaiņu par tiesu praksi, augstāko tiesu organizāciju un funkcijām, it īpaši, kas skar to darbību likumdošanas piemērošanā Eiropas Kopienas tiesībās.

ES VALSTU AUGSTĀKO TIESU SADARBĪBA.

AUGSTĀKO TIESU PRIEKŠSĒDĒTĀJI IRMGARDE GRISA (AUSTRIJA), IVARS BIČKOVĪČS (LATVIJA), MARTS RASKS (IGAUŅIJA) UN GINTARS KRIŽEVIČS (LIETUVA) KONFERENCĒ „AUGSTĀKĀS TIESAS JUDIKATŪRA UN TĀS LOMA TIESISKĀS DOMAS ATTĪSTĪBĀ LATVIJĀ” 2010. GADĀ

Kopš 2004. gada Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir ES Valsts padomju un Augstāko administratīvo tiesu asociācijas (*Association of the Councils of State and Administrative Jurisdictions of the European Union*) dalībniece. Asociācijas mērķis ir savstarpēja informācijas apmaiņa un konsultācijas par administratīvo procesu. Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoriem ir iespēja iesaistīties dažādās profesionālās sadarbības programmās.

Augstākā tiesa nodrošina Tieslietu padomes darbību Eiropas tieslietu padomju tīklā (*ENCJ - European Network of Councils for the Judiciary*). Lēmums par Latvijas Tieslietu padomes uzņemšanu ENCJ pieņemts asociācijas ģenerālajā asamblejā 2011. gada jūnijā Viļņā. ENCJ apvieno ES dalībvalstu tiesu sistēmu pārstāvošas, no likumdevēja un izpildvaras neatkarīgas institūcijas.

AUGSTĀKĀS TIESAS KONFERENCES

2005. gadā, atzīmējot Latvijas Republikas Augstākās tiesas atjaunošanas 15. gadadienu un Senāta un tiesu palātu izveidošanas 10 gadu jubileju, starptautiska konference „Augstākā tiesa attīstībā: atskats pagātnē un Eiropas pieredze nākotnē”.

2006. gadā sadarbībā ar Amerikas Tiesu advokātu asociāciju konference „Tiesneši un advokāti profesiju saskarsmē: kopīgais un atšķirīgais Latvijas un Amerikas tiesību sistēmā”.

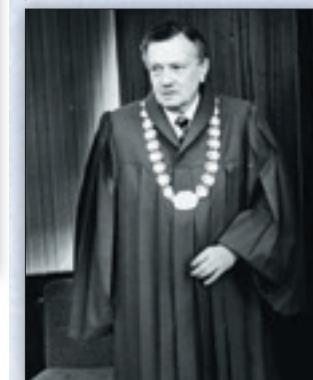
2007. gadā sadarbībā ar ASV vēstniecību un Tieslietu ministriju konference „Tieslietu sistēmas reforma, ētika un caurredzamība”.

2008. gadā Judikatūras nodaļas un Senāta Krimināllietu departamenta organizēta konference „Sodu piemērošanas politika”.

2009. gadā, atzīmējot Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās un administratīvo tiesu izveidošanas piecu gadu jubileju, Senāta Administratīvo lietu departamenta organizēta konference „Administratīvo tiesu un administratīvā procesa tiesvedības pieci gadi Latvijā”.

2010. gadā, atskatoties uz 15 gadiem, kopš Augstākajā tiesā izveidots Senāts un tiesu palātas, sadarbībā ar Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti starptautiska konference „Augstākās tiesas judikatūras loma tiesiskās domas veidošanā Latvijā”.

Bijušie Latvijas Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētāji

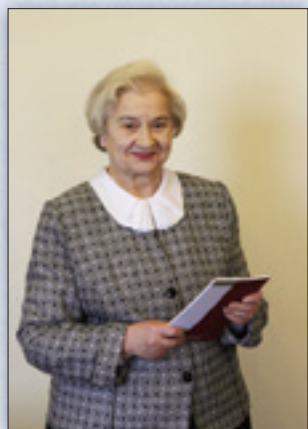
1990. - 1994. – Gvido Zemribo

1994. - 2008. – Andris Gulāns

Augstākās tiesas Goda tiesneši

Saeima pēc Tieslietu padomes priekšlikuma tiesnesim, kurš godprātīgi strādājis un izbeidzis tiesneša darbību, var piešķirt Goda tiesneša nosaukumu.

AIVA ZARIŅA, BIJUSĪ AUGSTĀKĀS TIESAS CIVILLIETU TIESU PALĀTAS TIESNESE. GODA TIESNESES NOSAUKUMS PIEŠKIRTS 2011. GADA 17. MARTĀ.

PĀVELS GRUZIŅŠ, BIJUŠAIS AUGSTĀKĀS TIESAS SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA PRIEKŠSĒDĒTĀJS. GODA TIESNEŠA NOSAUKUMS PIEŠKIRTS 2011. GADA 12. MAIJĀ

2. ATZINĪBA AUGSTĀKĀS TIESAS TIESNEŠIEM UN DARBINIEKIEM

TRIJU ZVAIGŽŅU ORDENIS UN ATZINĪBAS KRUSTS

Andris Guļāns - Triju Zvaigžņu ordenis, III šķira, piešķirts 2005. gadā

Rolands Krauze - Atzinības krusts, III šķira, piešķirts 2005. gadā

Roberts Guntis Namatēvs - Triju Zvaigžņu ordenis, IV šķira, piešķirts 2008. gadā

Kalvis Torgāns - Triju Zvaigžņu ordenis, III šķira, piešķirts 2009. gadā

Gunārs Aigars - Atzinības krusts, III šķira, piešķirts 2009. gadā

Pāvels Gruziņš - Triju Zvaigžņu ordenis, III šķira, piešķirts 2010. gadā

Aiva Zariņa - Triju Zvaigžņu ordenis, IV šķira, piešķirts 2010. gadā

Gunta Višņakova - Triju Zvaigžņu ordenis, IV šķira, piešķirts 2010. gadā

Gvido Zemribo - Triju Zvaigžņu ordenis, III šķira, piešķirts 2011. gadā

TIESLIETU SISTĒMAS GODA ZĪME

Tieslietu sistēmas apbalvojumu - Goda zīmi - kopīgi izveidoja Tieslietu ministrija, Augstākā tiesa un Ģenerālprokuratūra, sagaidot Latvijas valsts un tās tieslietu sistēmas izveidošanas 90. gadadienu 2008. gadā. Goda zīmei ir trīs pakāpes.

I pakāpes Goda zīme

2008. gadā: Gvido Zemribo, Imants Fridrihsons, Gunta Višņakova, Gunārs Aigars, Pāvels Gruziņš, Kalvis Torgāns

II pakāpes Goda zīme

2008. gadā: Andris Guļāns, Valda Eilande, Valerijans Jonikāns
2009. gadā: Astrida Kazārova, Ruta Zaķe, Biruta Puķe
2010. gadā: Zigmanis Gencs

III pakāpes Goda zīme

2008. gadā: Aiva Zariņa, Ausma Keiša, Eduards Pupovs, Rita Saulite, Fricis Jaunbelzējs, Georgijs Kuzņecovs, Leontine Plūksna
2009. gadā: Pēteris Dzalbe, Ramona Nadežda Jansone, Raimonds Grāvelsiņš
2010. gadā: Skaidrite Lodziņa, Anita Nusberga, Ilze Skultāne, Ludmila Poļakova, Vanda Cirule, Inta Ķirse, Vaira Avotiņa
2011. gadā: Mārite Zāgere, Andrejs Lepse, Zigrida Mita

AUGSTĀKĀS TIESAS IZDIENAS NOZĪME

Izdienu nozīme izveidota un Valsts heraldikas komisijas apstiprināta 2005. gadā, atzīmējot Augstākās tiesas darbības atjaunošanas 15. gadadienu. Nozīmi piešķir tiesnešiem un darbiniekiem par ilgga-dēju godprātīgu darbu tiesā. Ir četru veidu nozīmes: par 10, 15, 20 un 25 Augstākajā tiesā nostrādātiem gadiem.

Augstākās tiesas Izdienu nozīmē izmantots starptautiski atzīts tiesu varas simbols – ar saiti apsiets rīkšu saišķis, kurā iesiets cirvis un kuru apņem ozola lapas. Līdz 1940. gadam tas bija Latvijas Republikas tiesneša amata ķēdes centrālais elements.

2010. gadā pasniegtas pirmās 20 gadu Izdienu nozīmes. Tās saņēma deviņi senatori un tiesneši un pieci darbinieki, kuri Augstākajā tiesā nostrādājuši 20 gadus kopš atjaunotās neatkarīgās Latvijas Republikas Augstākās tiesas pirmsākuma 1990. gadā: Pāvels Gruziņš, Anita Nusberga, Vilnis Vietnieks, Zigmanis Gencs, Mārite Zāgere, Gunārs Aigars, Raimonds Grāvelsiņš, Ludmila Poļakova, Ramona Nadežda Jansone, Valdis Straume, Inta Ķirse, Anda Straume, Edgars Janeks un Ausma Garkalne.

TEMĪDAS BALVA

Augstākās tiesas apbalvojums, nodibināts 2005. gadā, lai izteiktu atzinību un godinātu gada veiksmīgākos un profesionālākos tiesnešus un darbiniekus, motivētu viņus turpmākajam darbam un izaugsmei. Noteiktas profesionālās nominācijas: Gada tiesnesis, Gada tiesneša palīgs, Gada darbinieks. Lai noskaidrotu visveiksmīgāko un atzinību pelnījušāko cilvēku Augstākajā tiesā, noteikta populārā nominācija – Gada cilvēks.

TEMĪDAS BALVA - 2010. NO KREISĀS: GADA TIESNESIS - SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA SENATORS PĒTERIS DZALBE, GADA TIESNEŠA PALĪGS - SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTA SENATORA PALĪDZE NORA MAGONE, GADA CILVĒKS - CIVILLIETU TIESU PALĀTAS TIESNESE AIVA ZARIŅA, GADA DARBINIEKS - APSARGS AGRIS VAIVODS

GADA CILVĒKS

2005. gadā - Rolands Krauze, Senāta Civillietu departamenta senators
2006. gadā - Imants Fridrihsons, Senāta Civillietu departamenta senators
2007. gadā - Roberts Guntis Namatēvs, Senāta Civillietu departamenta senators
2008. gadā - Ivars Bičkovičs, Augstākās tiesas priekšsēdētājs, un Andris Guļāns, Senāta Administratīvo lietu departamenta senators, bijušais Augstākās tiesas priekšsēdētājs

2009. gadā - Gunārs Aigars, Civillietu tiesu palātas priekšsēdētājs

2010. gadā - Aiva Zariņa, Civillietu tiesu palātas tiesnese

GADA TIESNESIS

2005. gadā - Aiva Zariņa, Civillietu tiesu palātas tiesnese

2006. gadā - Pāvels Gruziņš, Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs

2007. gadā - Valerijans Jonikāns, Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs

2008. gadā - Valda Eilande, Senāta Krimināllietu departamenta senatore

2009. gadā - Eduards Pupovs, Krimināllietu tiesu palātas tiesnesis

2010. gadā - Pēteris Dzalbe, Senāta Krimināllietu departamenta senators

GADA TIESNEŠA PALĪGS

2005. gadā - Linda Strazdiņa, Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētāja palīdze

2006. gadā - Viesturs Gaidukevičs, Senāta Krimināllietu departamenta senatora palīgs

2007. gadā - Kristīne Aperāne, Senāta Administratīvo lietu departamenta senatora palīdze

2008. gadā - Konstantīns Vaivods, Senāta Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja palīgs

2009. gadā - Irina Čaša, Civillietu tiesu palātas priekšsēdētāja palīdze

2010. gadā - Nora Magone, Senāta Krimināllietu departamenta senatora palīdze

GADA SEKRETĀRS

2005. un 2006. gadā Anda Eglīte, Senāta kancelejas sekretāre

2007. gadā - Sanita Jefimova, Krimināllietu tiesu palātas tiesas sekretāre

2008. gadā - Ilga Vekmane, Senāta kancelejas sekretāre

GADA DARBINIEKS

2009. gadā - Sandra Lapiņa, Administrācijas vadītāja

2010. gadā - Agris Vaivods, vecākais apsargs

Hermanis Apsīts, tieslietu ministrs, Tiesu pils pamatakmens likšanas svētkos 1936. gadā:

„Satus prasa piemērotu formu; katrs darbs – īpatnējus darba apstākļus, apkārtiņi un ārieni. Tāpat kā baznīcā ieiedami mēs jau pirms ceremoniju sākuma izjūtam dievības elpu, tā arī tiesās katram, kas šurp nāk, jāizjūt to lielo mērķu un ideju sugestējums, kam tiesas aicinātas sekot un kalpot. Kalpošana taisnībai un patiesībai, kalpošana pēc skaidras sirdsapziņas, ar visām zināšanām un spējām, ir arī kalpošana Radītājam. Lūk, kādēļ katra kulturas valsts cenšas radīt lielas un skaistas tiesu telpas, līdzīgi dievu mājokļiem – baznīcām. Šo soli esam spēruši arī mēs, un to varējām darīt tikai pēc tam, kad valsts un līdz ar to tiesas lietas tika nostādītas pāri personiskām lietām un grupu interesēm, un kad plānveidīgs darbs varēja izpausties visās dzīves nozarēs.”

VĒSTĪJUMS.
1936. GADA 4. DECEMBRĪ TIESU PILS PAMATOS IEMŪRĒJA PERGAMENTA RULLI, KURĀ BIJA RAKSTĪTS: „...TIE, KAM IR DOTS UN NĀKAMĪBĀ TIKS DOTS NEATKARĪGĀ SOĢA AMATS LATVIJĀ, GĀDĀS, LAI TAISNĪBAS SAULE LATVIJAS ZEMĒ NEAPTUMŠOJAS UN TAISNPĒRĀTĪBAS SILTUMS UZ VIŅAS PAVARDIEM NEDZĪEST.”

3. TIESU PILS

Uzskatot, ka “tiesa ir kultūras iestādījums un kultūras pazīme”, 1936. gadā Valsts prezidents Kārlis Ulmanis atzina par nepieciešamu ķerties pie jaunas resora centrālās ēkas – Tiesu pils – būves, jo Rīgā izvietotajām tiesu iestādēm – Senātam, Tiesu palātai un Rīgas apgabaltiesai – trūka piemērotu telpu. Sākotnēji bija vairāki varianti, kā risināt problēmu, piemēram, paplašinot esošo Senāta un Tiesu palātas ēku Tērbatas ielas virzienā; blakus uzcelot jaunu namu Ravelina laukumā un citi, taču neviens no tiem neatrisinātu problēmu pilnībā. 1936. gada 21. aprīļa un 30. jūnija sēdēs Ministru kabinets nolēma atļaut Tieslietu ministrijai celt Tiesu pili trīsstūrī starp Brīvības bulvāri, Tērbatas ielu un Elizabetes ielu, nopērkot no Rīgas pilsētas Ravelina laukumu un nojaucot Senāta un Tiesu palātas ēku.

Par labāko būvprojektu izsludināja sacensību. Tika iesniegti astoņi projekti. Galīgo projektu uzdeva izstrādāt arhitektam Fridriham Skujiņam. Līgumu par būvniecību noslēdza ar būvuzņēmēju M. Vaitnieku, un 1936. gada 4. decembrī plašās svinībās tika likts Tiesu pils pamatakmens.

Projekta pirmās kārtas celtniecību paveica nepilnos divos gados. Pirmais svinīgais akts Tiesu pili tika noturēts valsts pastāvēšanas 20 gadu atceres gadadienā 1938. gada 18. novembrī. Tiesu pili izvietojās Tieslietu ministrija, Senāts, Tiesu palāta, Rīgas zemesgrāmatu nodaļa un dažas citas ar tiesu darbu saistītas iestādes. Ēkā gan vēl turpinājās iekšdarbi. Oficiālā Tiesu pils atklāšana notika 1938. gada 9. decembrī.

Pili bija 130 sēžu zāles, kabineti un kancelejas telpas. Ēkas apšuvums un fasādes detaļas veidotas no Latvijas vietējā granīta. Interjerā izmantotas tautas mākslas tradīcijās veidotas detaļas. Būvdarbi izmaksāja 2 479 700 latu. Amatnieki un strādnieki nostrādāja 250 000 darbadienu.

Senāts izvietojās jaunuzceltās pils otrajā stāvā. Senāta sēžu zālī rotāja uzraksts “Viens likums, viena taisnība visiem”.

Uzbūvējot Fr. Skujiņa projektētās celtnes otro daļu, kas bija paredzēta zemāka līmeņa tiesām, Tiesu pili vienkopus atrastos visas tiesu iestādes. Taču savu ieceru īstenojumu arhitekts pats nepieredzēja. Kad 1940. gadā padomju režīms likvidēja Senātu, skaistās Tiesu pils telpas pārņēma dažādas augstas padomju iestādes – LPSR Ministru Padome, Valsts Plāna komiteja un citas. Turpinājās ēkas otrās kārtas celtniecība, bet ne vairs tiesu vajadzībām. Latvijas PSR Augstākā tiesa izvietojās tagadējās Rīgas apgabaltiesas telpās.

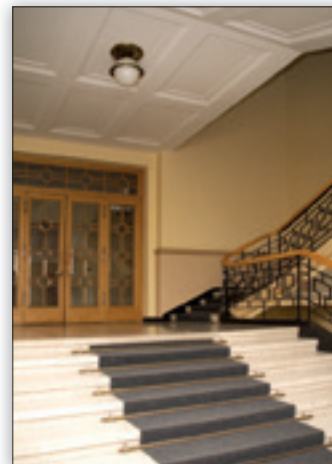
Pēc Latvijas tiesu neatkarības atjaunošanas Augstākā tiesa prasīja tiesības atgriezties Tiesu pili. Augstākās tiesas izvietošana Tiesu pili nebija tikai tiesnešu iegriba vai nodeva vēsturei. Tā bija reāla nepieciešamība, jo nevarēja strādāt vienā ēkā, Brīvības bulvāri 34, divas tiesas - Rīgas apgabaltiesa un Augstākā tiesa. 1993. gada 15. martā Augstākās tiesas plēnums pieņēma lēmumu „Par tiesu pili”, norādot, ka Augstākās tiesas tiesības atgriezties Tiesu pili ir juridiski, morāli un vēsturiski pamatotas.

1995. gadā Augstākā tiesa pakāpeniski sāka pāriet uz Tiesu pils daļu Brīvības bulvāri 36 Elizabetes ielas pusē. 1996. gada 23. aprīlis bija vēsturiska diena: Augstākā tiesa atgriezās Tiesu pili.

Tas bija nozīmīgs Augstākās tiesas darba apstākļu uzlabojums, taču ne pilnīgs. Tiesu pili atvēlēto telpu Augstākajai tiesai bija par maz, krimināllietu tiesu zāles joprojām bija Rīgas apgabaltiesas ēkā. Tiesu pili bez Augstākās tiesas atradās Ministru kabinets, Valsts kanceleja, Tieslietu ministrija un Ārlietu ministrija.

Tikai pakāpeniski Augstākās tiesas telpas paplašinājās. 2010. gadā tiesa atguva telpas, kurās iepriekš bija izvietojusies Tieslietu ministrija.

Taču joprojām Augstākā tiesa nav atgriezusies savā vēsturiski nozīmīgākajā telpā - Senāta zālē ar uzrakstu „Viens likums, viena taisnība visiem”, kas palikusi par valdības sēžu zāli. Arī centrālā ieeja Tiesu pili, kuras vestibulā atrodas Kārļa Zemdegas veidotā skulptūra „Taisnība”, ved uz valdības, nevis Senāta telpām.

TIESU PILS INTERJERS. 1936.-1938. GADĀ CELTĀS TIESU PILS PROJEKTĀ ARHITEKTS FRIDRIHS SKUJIŅŠ IETVĒRIS ARĪ LABĀKĀS IDEJAS NO PROJEKTU METU KONKURSĀ GODALGOTAJIEM ARHITEKTU A. KLINKLAVA, O. TĒLMAŅA UN A. MEDLINGERA DARBIEM. PILS CELTNIECĪBAS BŪVUZŅĒMĒJS BIJA MŪRNIKA AMATA MEISTARS M. VAITNIKS

AUGSTĀKĀS TIESAS LASĪTAVA. KĀDREIZĒJĀ LATVIJAS SENĀTA VIRSPROKURORA KABINETĀ, KURĀ SAGLABĀTS VĒSTURISKAIS INTERJERS, 2010. GADĀ IEKĀRTOTA TIESAS LASĪTAVA

AUGSTĀKĀ TIESA 1996. GADĀ ATGRIEZĀS VĒSTURISKAJĀ TIESU PILĒ. NOSAUKUMA PLĀKSNĪ ATKLĀJ SENATORI GEORGIJS KUZŅECOVŠ UN ROLANDS KRAUZE

TAISNĪBA. TIESU PILS GALVENAJĀ VESTIBULĀ 1938. GADĀ NOVĪETOTA TĒLNIKA KĀRĻA ZEMDEGAS SKULPTŪRA “TAISNĪBA” – MEITENE AR ZOBUŅU UN LIKUMU GRĀMATU ROKĀ. LATVIEŠU TĒMĪDAS PROTOTIPS IR LAIMA, KAS LATVIEŠU FOLKLORĀ IR LIKTEŅA LĒMĒJA, TAISNAS TIESAS SPRIEDĒJA, PAREIZĀS DAĻĀS DALĪTĀJA

4. AUGSTĀKĀS TIESAS MUZEJS

SUDRABĀ KALTS CIVILLIKUMS.
LATVIJAS CIVILTIESĪBU STĪRAKMEĻS – CIVILLIKUMS – IZDOTS 1937. GADĀ. SVINĒGAJĀ PASĀKUMĀ PAR GODU CIVILLIKUMA SPĒKĀ STĀŠANĀS DIENAI VALSTS PREZIDENTS K. ULMANIS LIKUMA IZSTRĀDĀŠANAS KOMISIJAS LOCEKĻIEM PASNIEDZA SUDRABĀ KALTUS UN ĀDAS VĀKOS IESĒTUS LIKUMA EKSEMPLĀRUS, VIENS NO TIEM – SENATORAM AUGUSTAM LĒBERAM DĀVINĀTAIS – GLABĀJAS AUGSTĀKĀS TIESAS MUZEJĀ

Augstākās tiesas muzejs atklāts Senāta astoņdesmitajā gadskārtā 1998. gadā. Tā veidošanā lielu ieguldījumu deva Latvijas Senāta senators Augusta Lēbera dēls Dītrihs Andrejs Lēbers, gan dāvinot vērtīgas lietas un dokumentus no sava tēva arhīva, gan ar Augusta Lēbera piemiņas fonda palīdzību sniedzot finansiālu atbalstu muzeja iekārtošanai.

Muzejā glabājas vēstures liecības un dokumenti, sākot no 1918. gada. Tie liecina par Senāta darbības pirmsākumiem, Tiesu pils atklāšanu 1938. gadā. Apkopoti materiāli, kas liecina par okupāciju varu ieviestajām izmaiņām tiesu sistēmā un senatoru likteņiem padomju varas gados, un viņu atstāto vēsturisko mantojumu.

2005. gadā, atzīmējot Latvijas Republikas Augstākās tiesas darbības atjaunošanas 15. gadskārtu, muzejs papildināts ar ekspozīciju par laika posmu no Atmodas līdz mūsdienām. Atsevišķi stendi veltīti notikumiem 1990. gadā, trīspakāpju tiesu sistēmas atjaunošanai 1995. gadā, kā arī Rehabilitācijas daļas darbam. Aplūkojami vēsturiskie Augstākās padomes un Augstākās tiesas plēnuma lēmumi, sākotnējais Augstākās tiesas reorganizācijas projekts, rehabilitācijas apliecība un citi eksponāti. Ekspozīcijas tapšanā lielu ieguldījumu devis pirmais Augstākās tiesas priekšsēdētājs Gvido Zemribo.

Atzīmējot Latvijas Senāta 90. gadadienu 2008. gadā, papildināti muzeja krājumi par Latvijas Senāta vēsturi un izdota brošū-

MUZEJS. MUZEJA FONDOS GLABĀJAS GANDRĪZ TŪKSTOŠ VIENĪBAS – SENATORU BIOGRĀFIJAS, FOTOGRĀFIJAS, GRĀMATAS, PUBLIKĀCIJAS, DAŽĀDI VĒSTURISKI PRIEKŠMETI

ru „Senatori. Latvijas Senāts 1918-1940”. Augstākajā tiesā cieņojās bijušo senatoru Mintauta Čakstes, Teodora Bergtāla, Jāņa Ankrava, Voldemāra Zāmuēla, Jēkaba Grota, Jāņa Skudres tuvinieki. Svētību Augstākās tiesas tiesnešu un darbinieku darbam Senāta 90 gadu jubilejas svinīgajā pasākumā deva bijušā senatora Jēkaba Grota mazdēls, Siguldas evaņģēliski luteriskās draudzes mācītājs Andris Grots.

2009. -2010. gadā muzejā novadītas aptuveni 100 ekskursijas ārvalstu delegācijām, studentiem, skolēniem, trimdas latviešiem, prokuroriem, arhitektiem un citiem interesentiem.

VIESU GRĀMATĀ
2009. GADA 15. APRĪLĪ
PARAKSTĀS EIROPAS
CILVĒKTIESĪBU TIESAS
PRIEKŠSĒDĒTĀJS ŽANS POLS
KOSTA. AUGSTĀKĀS TIESAS
VIESU GRĀMATĀ, KAS ATRODAS
MUZEJĀ, PARAKSTĪJUŠIES GAN
SKOLĒNI UN STUDENTI, KAS
ATVĒRTO DURVJU DIENĀS BIJUŠI
TE EKSKURSIJĀ, GAN AUGSTI
VIESI, KAS AUGSTĀKĀJĀ TIESĀ
IERADUŠIES DARBA VIZĪŠU
LAIKĀ. VIESU GRĀMATĀ IR GAN
VALSTS PREZIDENTU VAIRAS
VIĶES-FREIBERGAS UN VALDA
ZATLERA, GAN ASV AUGSTĀKĀS
TIESAS TIESNEŠA SEMJUELA
ELITO IERAKSTI, GAN LIETUVAS,
UNGĀRIJAS, RUMĀNIJAS UN CITU
VALSTU TIESNEŠU VĒLĒJUMI

VĒSTURISKĀ AMATA ZĪME. 1922. GADĀ LATVIJAS VALDĪBA IZDEVA NOTEIKUMUS PAR TIESU RESORA AMATPERSONU AMATPĒRBU. SENATORI SAŅĒMA TUMŠI SARKANAS DRĀNAS MANTLIJAS AR SAMTA APKAKLI UN PIEDURKNĀ GALIEM UN TĀDAS PAŠAS KRĀSAS SAMTA CEPURI AR ZELTA POZUMENTIEM TRĪS RINDĀS. SENATORIEM PIEŠKĪRTA ARĪ BRONZAS KĒDE, KAS SASTĀV NO 24 MAZIEM VALSTS ĢERBOŅIEM, KURI SAVIENOTI VIENS AR OTRU AR TRIM KĒDĪTĒM, UN APZELTĪTAS TIESU RESORA ALEGORISKAS ZĪMES OZOLA ZARU ROTĀJUMĀ UN ASTOŅSTURĪGĀ IERĀMĒJUMĀ.

ČEMODĀNS.
MUZEJĀ GLABĀJAS ČEMODĀNS, KURĀ
NO LATVIJAS VALSTS ARHĪVA UZ
AUGSTĀKĀS TIESAS REHABILITĀCIJAS DAĻU
VEDA NELIKUMĪGI REPRESĒTO PERSONU
LIETAS. TRĪSPADSMIT DARBĪBAS GADOS
REHABILITĀCIJAS DAĻA VEICA ARHĪVA
KRIMINĀLIETU MATERIĀLU IZPĒTI UN
SASTĀDĪJA VAIRĀK NEKĀ 30 TŪKSTOŠUS
SLĒDZIENU PAR REPRESĒTĀJĀM PERSONĀM,
KURAS PADOMJU OKUPĀCIJAS GADOS
NOTIESĀTAS AR KARA TRIBUNĀLU
VAI TIESU SPRIEDUMIEM

AUGSTĀKĀS TIESAS ĒKA

PRAKTISKA INFORMĀCIJA

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

Adrese: Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1511

Tālrunis: 67020350

Fakss: 67020351

E-pasts: at@at.gov.lv

Mājas lapa: www.at.gov.lv

DARBA LAIKS:

pirmdienās 8.30 -18.00;

otrdienās, trešdienās, ceturtdienās 8.30 -17.00;

piektdienās 8.30 -16.00.

Pusdienu pārtraukums 12.00 - 12.30.

APMEKLĒTĀJU PIENĒMŠANAS UN DOKUMENTU IESNIEGŠANAS LAIKS:

Senāta kancelejā, Civillietu tiesu palātas kancelejā,

Krimināllietu tiesu palātas kancelejā un

Dokumentu pārvaldības nodaļā:

pirmdien 9.00 – 12.00 un 13.00 – 17.45;

otrdien, trešdien, ceturtdien 9.00 – 12.00 un 13.00 – 16.45;

piektdien 9.00 – 12.00 un 13.00 – 15.45.

Pirmssvētku dienās apmeklētāju pieņemšanas laiks līdz 15.00.

IEPAZĪTIES AR LIETU MATERIĀLIEM VAR KATRU DARBDIENU LĪDZ 15.00.

Lietas dalībniekiem iepriekš jāpiesakās:

Senāta kancelejā:

Civillietu departamentā, tālrunis:

67020364

Krimināllietu departamentā, tālrunis:

67020370

Administratīvo lietu departamentā, tālrunis:

67020339

Civillietu tiesu palātas kancelejā, tālrunis:

67020347

Krimināllietu tiesu palātas kancelejā, tālrunis:

67020316

Pieteikt ekskursiju uz muzeju,

senatoru vadītas tiesībszinību stundas skolēniem un

Augstākās tiesas apmeklējumu studentiem:

Komunikācijas nodaļā, 67020396